

TAFELS OP DE AFLEZINGBOEKEN A-C, 1505-1574

INLEIDING

I. De bron

De hier behandelde drie Aflezingsboeken bevatten publicaties van het stadsbestuur, die afgelezen werden voor het verzamelde publiek vanaf de roepstoel aan de Breestraat (het bordes van de trappen voor het Stadhuis was er toen nog niet). In een tijd dat er nog geen kranten of tijdschriften bestonden en de drukpers nog maar net uitgevonden, was dat de beste manier om zaken aan de poorters en inwoners van de stad kenbaar te maken. Alvorens de stadssecretaris of iemand anders met luide stem ging voorlezen, was het publiek gewaarschuwd door het luiden of kleppen van een bepaalde, gemakkelijk herkenbare klok. Vandaar dat dit soort registers elders wel klepboek heet, of puiboek omdat het voorlezen plaatsvond voor de pui van het Stadhuis. Vóór 1505 zullen er ook wel aflezingen zijn geweest, maar mogelijk waren die alleen op losse blaadjes geschreven, die na het voorlezen ergens opgehangen of aangeplakt werden en daardoor verloren zijn gegaan (of op een stapeltje gelegd en ooit weggegooid). Deze Aflezingsboeken zijn concepten voor af te lezen publicaties, meestal geschreven door de stadssecretaris zelf, maar in de loop der tijd verworden tot afschriften achteraf, geschreven door klerken. Of het afgelezen stuk ook nog opgehangen of aangeplakt werd, valt maar lastig vast te stellen. Dat er voorgelezen werd uit het Aflezingsboek zelf is voor deze tijd onaannemelijk. Zeker waar het ontwerpen/concepten van de stadssecretaris zelf waren, laat het handschrift nog wel eens te wensen over, afgezien van verbeteringen, aanvullingen, verwijzingen enz. Vaak werd een aflezing, soms van een keur of algemeen voorschrift, meerdere keren herhaald, soms tot vervelens toe (bijvoorbeeld over het vollersloon, de brandkeuren e.d.), maar kennelijk toen wel noodzakelijk.

De serie wordt vervolgd in het stadsarchief 1575-1816 en verder, waarvan de periode 1575-1649 door een index ontsloten is. Deze is ook digitaal beschikbaar.

II. De tafels

Door gemeentearchivaris mr. dr. J.C. Overvoorde is besloten een tafel op zaken te maken. Waarom hij niet ook de (persoons)namen opgenomen heeft, laat zich lastig vaststellen; vermoedelijk was hij bang dat dat té veel tijd zou vergen en vooral veel namen (voornamen en patroniemen) op zou leveren, waar niet veel onderzoekers wat aan zouden hebben. Toch noemt hij een enkele keer wel namen, mogelijk omdat die merkwaardig waren. Een tafel is een specificatie van een archiefbestanddeel in de volgorde die in het bestanddeel heerst, dus een reeks korte samenvattingen van de inhoud. Dat gebeurde in kernachtige bewoordingen, met weinig omhaal van woorden, haast telegramstijl. Omdat Overvoorde een jurist was, gebeurde dat vooral in soms haast jargon wordende bewoordingen. Ook al is het soms lastig om meteen de strekking van zijn samenvatting te begrijpen, er trekt wel het leven in een Middeleeuwse stad aan je oog voorbij.

III. De klappering

Het jaarverslag over 1921 van het Gemeentearchief meldt: “werd door mij [Overvoorde, de gemeentearchivaris zelf] een begin gemaakt met de bewerking van de aflezingsboeken over 1505-1526”, en dat over 1922: “Door mij werd een register gemaakt op de drie oudste deelen van het aflezingsboek, loopende over de jaren 1505-1574, en...” Dat een zo vreselijk drukbezet persoon als Overvoorde (zie Paul P.J. Overvoorde, *“Als het maar tot iets leidt...” Mr. Dr. J.C. Overvoorde (1865-1930). Strijder voor erfgoed en feminist* (Utrecht 2018)) nog tijd vond om deze lastig leesbare teksten grondig te bestuderen, wekt grote bewondering. Hij zal zijn aantekeningen in zijn slordige kriebelhandschrift geschreven hebben en zoals toen gebruikelijk werd alles door klerk C.P.H. Staats in een zeer net handschrift gekopieerd. Dit handschrift werd, zoals veel klappers in die tijd, netjes overgetypt met een elektrische typemachine in de jaren zeventig/tachtig. In het kader van het streven om alle klappers e.d. digitaal beschikbaar te krijgen, is dat in de jaren negentig gescand, met OCR bewerkt, door ondergetekende gecollationeerd (al bleven er, blijkt nu, toch nog wel wat feilen in zitten) en uitgeprint. Met het digitale bestand werd verder niets gedaan en inmiddels is het niet meer eenvoudig aanwijsbaar. Daarom werd de print gefotografeerd door Emiel van der Hoeven die de opnamen met OCR bewerkte, hetgeen geen eenvoudig werkje bleek. Daarna werd alles opnieuw door ondergetekende gecollationeerd en op enkele plekken met het origineel vergeleken, waarbij bleek dat b.v. ergens de foliëring verschoven was; uiteraard is dat verbeterd. Gehoopt wordt dat door de digitale doorzoekbaarheid het nut van deze tafels, zelfs al blijft dat maar beperkt, sterk zal toenemen.

1505

Folio

1. Bevel tot het weer openen van de gracht die van de Steengracht onder het kerkhof door het Begijnhof in het Steenschuur loopt (Donkeregracht).
Bevel tot het uitbrengen van het spul door broeder- en zusterschappen bij de O.L.Vrouwenomwegang.
Eed van de vleeshouwers.
Verbod van invoer van vlees zonder cedel.
Verbod van het snijden of plukken van doornstruiken aan de Doelen of aan de stadsmuren.
- 1 v. Uitschrijven van de omwegang met het H. Sacrament voor de goede afloop van de reis van de koning.
Verbod aan de steenplaatsers om aan anderen dan aan hun eigen volk bier te verkopen.
Verbod aan de bakkers om zonder cedel tarwe te doen malen.
Aankondiging van de schouw van de plattingen [platingen = walmuren].
Verbod van invoer van brood.
Verbod om elders te doen malen zonder accijns te betalen.
Verbod om met brood te koop te staan op de Vismarkt en bij de Viskapel.
2. Aflezing van de keuren.
Verbod om gelijktijdig ingeleid (d.i. te Leiden gebrouwen) en ingevoerd bier te verkopen.
Bevel om de gezworen dragers te gebruiken aan de bierschepen.
Bevel tot het houden van een omwegang van het H. Sacrament en van wekelijkse omwegangen in de parochiekerken ter verkrijging van vrede en overwinning.
Aanstelling van een stedelijke hondenslager, echter niet voor raamhonden, brakken, spelioenen en windhonden.
- 2v. Invoeren van een belasting op de huizen voor het baggeren van de Vollersgracht, de Kerkgracht en de Papengracht.
Regeling van het gewicht van de botertonnen en het branden van de vaten.
3. Regeling alsvoren voor de olievaten.
Invoering van het verplichte keuren van hooi door de bonmeesters, om te zien of dit droog is bij het opslaan.
- 3v. Verbod van het werpen van vuilnis of as op de steigers.
Verbod van te schieten in de stad.
Bevel om niet aan de wezen toebehorende brieven van de Weeskamer af te halen.
Verbod om onveraccijnsd vee te slachten.
Verbod om ziek vee te slachten.
4. Verbod om paarden of vee in de ramen te jagen.
Bevel om aan de schoolmeesters van de Grote School ook het schoolgeld te betalen voor alle kinderen beneden 17 jaar, die men naar andere scholen zendt.
Bevel om aan de burgemeesters kennis te geven bij afpersing door de tollenaars.
Uitschrijven van een omwegang met het H. Sacrament wegens de overwinning van de koning van Arragon op de Saracenen.
Bevel tot het opmaken van de plattingen aan de Vollergracht.
- 4v. Verbod om in de stad bus- of kleverkruit te maken.
Verbod van schieten in de stad.
Verbod aan de vogelvrouwen, warmoesvrouwen, enz. om op zon- en feestdagen op de markt te venten.
Aanwijzing van de Breestraat tot marktplaats voor deze vrouwen.
Verbod van het houden van vleesbanken of kramen op de straat, wanneer die niet gebruikt worden.
Bevel tot bijten van de grachten.
Verbod van kaatsen en van het kwaakspel in het stadhuis.

1506

5. Uitschrijven van een omwegang van het H. Sacrament en van wekelijkse omwegangen over het kerkhof of in de kerk gedurende de reis van de koning.
Verbod van het wegnemen van staketsels uit de vest.
Bevel om de straat en de plating in orde te maken.
Verbod om tussen de Hal en de Blauwe Steen te markten zolang de hal geopend is.
Verbod van het drijven van paarden of vee in de ramen.
- 5v. Gebod van het halen van de houten voetbogen uit de Doelen.

Bevel om de kinderen buiten de Doelen te houden wegens gevaar bij het schieten.
Verbod van schieten in de stad.
Verbod om hooi in huizen op te slaan en bevel om toe te zien op de hooibergen.
Verbod van voorkoop.
Bevel om wegens de vorst met dubbele ploegen te waken.
Bevel om op het luiden van de bijtklok door de vestmeesters met het bijten te beginnen.

1507

6. Bevel tot het doden van honden, behalve hazewinden, brakken, spelioenen en raamhonden.
Verbod om zemelen te malen zonder molenaccijns te betalen.
Verbod aan de bakkers om twee achtendeel koren in één zak naar de molen te brengen.
Bevel tot betaling van het emmergeld.
Bevel om de cedels bij de vleesaccijnsmeester in te leveren.
Verbod om accijnsbaar goed op te doen of te lossen buiten de accijnsmeester.
- 6v. Bevel aan de handboogschutters om hun paloeren te laten maken.
Bevel alsvoren aan de nieuw verkozen voetboogschutters.
Bevel aan de wijntappers om de klanten bij het tappen toe te laten.
Bevel aan de schutters om hun harnas in orde te hebben.
Bevel om de kinderen uit de ramen te houden.
Aanschrijving om met het spul uit te komen.
7. Bevel aan de schutters om deel te nemen aan de ommegang en bevel als voren aan de vroedschap.
Toekenning van presentiegeld hiervoor aan schutters en vroedschap.
Aanschrijving aan de deelnemers met een spul aan de ommegang om de benodigde wagens tijdig aan de kerkmeesters van de O.L.Vrouwenkerk aan te vragen.
- 7v. Verbod aan de schutters om tijdens de ommegang uit de stad te gaan.
Bevel aan de schutters, die in een spul kunnen meespelen, om zich aan te melden.
Verbod van schieten in de stad.
Verkiezing van homans van de voetboogschutters door het Gerecht.
Verbod voor niet-deelnemers aan de ommegang om mee te komen drinken als de deelnemers vergaderen.
Bevel om het Steenschuur te ontruimen voor de ommegang van O.L.Vrouw.
8. Verbod om aan de heer van Wassenaar tol te geven boven het oude bedrag.
Verbod van voorkoop.
- 8v. Toewijzing van boeten voor de helft aan de Heer en de helft aan het Gerecht.
Verbod van verkoop van fruit uit Utrecht wegens de pest.
9. Regeling van de waak en bevel om in persoon te waken.
10. Bevel tot het verwijderen van wilgen en heiningen binnen 50 roe van de gracht of buiten de Rijnsburgerpoort.
Verbod om schaapsvoeten, horens of koppen aan de stadsvest of -gracht neer te gooien.
Verbod van het werpen van stenen van de stadsvest.
Bevel om alle binnenvarende schepen aan de Zijlbrug het dek te openen.
Aanschrijving tot het in orde maken van plating en straten.
Verbod van het dragen van lange messen.
- 10v. Bevel om zich tijdens de waak behoorlijk te gedragen.

1508

- Bevel tot het betalen van de omslag voor het verbeteren van de vesten, torens en poorten.
11. Verbod om onbezien schapen- en lamsvlees naar de hal te brengen.
 - 11v. Bevel aan de eerste kavel om zich gereed te houden om uit te trekken tegen de Geldersen.
Verbod van het plukken van bloemtakken uit de Doelen.
 12. Oproeping van de eerste kavel tegen de Geldersen.
Oproeping van de tot soldij gerechtigden.
Bevel aan de eerste kavel om zich gereed te houden tegen de Geldersen.
 13. Bevel tot hulp bij brand, in verband met de inval van de Geldersen in het Gooi.
 - 14v. Bevel aan de herbergiers tot het opgeven van de namen van de nacht gasten.
Bevel tot onmiddellijke betaling van de achterstallen in de omslag voor de oorlog.
Verbod van het bleken voor de deur van eens anders klederen.
 15. Regeling van de waak bij de verdediging van de stad.
 16. Aanstelling van kapiteins over de bonnen wegens de oorlog met de Geldersen.

- 17. Regeling van de intocht van de keizer.
- 17v. Bevel tot het betalen van de restanten van de omslag.
Verpachting van het emmergeld.
- 18. Maatregelen tegen besmetting door de pest.
- 18v. Regeling van de inning van het weekgeld tot aflossing van de lening.
Uitschrijving van een ommegang van het H. Sacrament.
- 19. Bevel tot het bijten van de grachten.

1509

- 20. Uitschrijving van een ommegang van het H. Sacrament en van het luiden van de klokken wegens de vrede met Karel van Gelre.
- 20v. Verbod van wanordelijkheden tijdens het vormen door de wijbisschop in het Sint Catharinagasthuis.
Bevel om bedorven vis, gevogelte of vlees bij de keurmeester in te leveren, tegen teruggave van de koopprijs.
- 21. Verbod van schieten in de stad.
Maatregelen tegen de pest.
- 21v. Maatregelen alsvoren (1507).
- 22. Uitschrijving van een ommegang met het H. Sacrament tegen het pestgevaar.
Verbod van voorkoop van eetwaren.
- 22v. Bevel tot deelneming met het spul aan de ommegang.
Hernieuwde aflezing van de ordonnantie tegen de pest.
- 23. Verbod aan barbier en laters om laatbloed in de vensters te zetten.
Bevel tot het doden van de honden en om de kadavers in de put bij de Koepoort te brengen.
Verbod van invoer van dode beesten, om de vellen te verkopen. De invoer van vellen zelf blijft vrij. (Ook invoer van vossen vermeld).
Maatregelen tegen de pest.
Uitschrijving van een ommegang wegens ontvangen goede tijding.
- 23v. Opontbod van hen die twee mijl van de stad wonen, om binnen de stad te komen en deze te helpen te verdedigen na de aanslag op Oudewater.
- 24v. Nieuwe afkondiging van de gewijzigde ordonnantie tegen de pest.
Verbod van het gieten van laatbloed op straat of in de gracht.
Hernieuwd opontbod van hen die binnen twee mijl van de stad wonen.
- 25. Bevel tot het bijten van de grachten.
Verbod van het stropen van hoenders, eenden of katten bij het landvolk.
Oproep tot afhalen van de brandemmers na de brand.

1510

- Bevel tot het bijten van de grachten.
- 25v. Bevel tot het doen iken van de gewichten in het Sint Catharinagasthuis.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament voor het herstel van de dijken en voor de vrede.
- 26. Bevel om tijdig te zorgen voor de toortsen in de ommegang op H. Sacramentsdag.
Uitschrijving van een mis van de H. Drievuldigheid en van een ommegang van het H. Sacrament wegens het herstellen van de Spaarndammerdijk.
Indaging met vrijgeleide van de schuldige aan het verminken van paarden aan de vest.
- 26v. Regeling van de munt.
Uitschrijving van een wekelijkse ommegang om de kerken en van een maandelijks ommegang van het H. Sacrament tegen storm en onweer, op aanschrijving van stadhouder en Raad.
Verbod van hard rijden met wagens.

1511

- 28. Uitschrijving van een ommegang met het H. Sacrament wegens de oorlog tegen Gelre.
Bevel tot betaling van de van de stad ontvangen pieken.
- 28v. Regeling van de procedure tegen de gebroeders Jan en Albaern van Noorde, die door de procureur van het Hof tegen de privileges van de stad waren gevangen genomen en als zodanig door de stad werden opgevorderd.
- 29. Bevel tot het aangeven van de verloren brandemmers.
Bevel tot het aangeven van turf en hout bij invoer en regeling van de accijns.
- 29v. Bekendmaking van de komst van de suffragaan om in de Sint Pieterkerk te vormen.

- Regeling van de oproeping bij brand.
- 30. Bevel aan de vellenwassers om hun palen uit de stadsgrachten te trekken.
Regeling van de waak.
- 30v. Verbod van verkoop.
Verbod van het kopen om weer te verkopen van binnen anderhalf mijl van de stad gevangen vogels.
- 31. Bevel tot wapenschouwing.
Aanstelling van nieuwe kapiteins van de bonnen en poorten.

1512

- 32. Bevel tot het bijten van de grachten.
Oproeping van de busbezitters om kruit te halen op Schoonverdriet en oproeping van de booghouders.
Oproeping van de kalkbranders buiten de stad.
- 32v. Uitschrijving van een dankdag, dat niemand gedood is bij het instorten van de Sint Pieterskerktoren.
[De aflezing zou van 2 maart dateren, maar dit kan, gezien de overgeleverde datum van de val op 5 maart, onjuist zijn].
Verbod aan de schippers om onbekende personen in de stad te brengen.
- 33. Oproeping van de gewapenden wegens de inval van de Geldersen, regeling van de waak en van de brandemmers.
Aflezing van de ordonnantie op de olie en botervaten.
Bevel aan de burgers om de palen uit de straten te trekken.
- 33v. Bevel tot het bijten van de grachten.
Regeling van de waak.
Aanschrijving tot het omruilen van ongeboorde voor geboorde haakbussen, verstrekking van kruit voor knipbussen en te koop bieding van pieken enz.
- 34. Regeling van het waken in de poorten.
Bevel tot het bijten van de grachten.
Oproeping van de artilleristen.
Regeling van de waak.

1513

- 34v. Uitschrijving van een processie om vrede te verkrijgen.
Oproeping van de artilleristen.
- 35. Uitschrijving van een maandelijks ommegang om vrede te verkrijgen en een lijst van de daarbij te verstrekken toortsen.
- 37. Verbod van het veroorzaken van oploepjes en van het verspreiden van onjuiste berichten over personen.
Bevel om watertobben op straat te zetten en om brandgerei gereed te houden met het oog op de grote droogte.
Bevel om de wapens gereed te houden.
Regeling van het sluitingsuur van de poorten.
Uitschrijving van een ommegang van O.L.Vrouwe.
- 37v. Verbod van het verspreiden van geschreven blaadjes.
Bevel tot het inleveren van de pieken in het O.L.Vrouwengasthuis.
Verbod om krijgsknechten, die door de stad komen, uit te schelden.
- 38. Bevel aan de herbergiers om de vreemde gasten aan de hoofdmannen van de waak op te geven.
Verbod van in de stad te schieten.
Verbod van 's nachts buiten de stad te blijven.
Toekenning van hetzelfde presentiegeld aan de schutters op de poorten als aan die in de ommegangen.
Bevel aan de bonnen om een ladder naar de stadsmuren te zenden en aan de wakers om die bij het uitkijken bij het waken te gebruiken.
- 38v. Uitschrijving van een ommegang met het H. Sacrament wegens het bestand en bevel tot het branden van vreugdevuren voor het Stadhuis.
Verbod om buiten de stad gelagen te leggen.
Verbod van inbreken in de tuinen en boomgaarden.
- 39. Bevel om elke maand een ommegang te houden met het H. Sacrament.
- 39v. Bevel tot het bijten van de grachten.
Bevel tot het inleveren van de bewijzen van de omgezette renten.
- 40. Bevel tot betaling van de omgezette renten.
Bevel tot inlevering van de brandblusmiddelen.

- 40v. Bevel tot het bijten van de grachten, ter voorkoming van brandgevaar.
Bevel aan de bonmeesters om de boeten wegens het bijten bij de burgemeesters aan te brengen.
Bevel om de straten te bestrooien.

1514

41. Bevel om op de Vismarkt zijn eigen plaats te houden.
Bevel tot het in orde maken van de straten.
Bedanken van de schutten en nieuwe regeling voor hen.
Verbod om buiten de stad gelagen te leggen.
Verbod om vee te weiden op de stadsvesten.
42. Verbod van slachten vóór de betaling van de accijns.
- 42v. Verbod van het werpen van schaapsvoeten op straat of in de grachten.
Regeling en tijdelijke verhoging van het vollersloon.

1515

43. Bevel aan de tappers binnen 400 roe van de stad wonende, om wijn- en bieraccijns te betalen.
- 43v. Nadere regeling en verlaging van het vollersloon.
Bevel tot het in orde maken van straat en plating wegens de komst van de landsheer.
44. Uitschrijven van een processie-generaal voor het welzijn van de landsheer.
Verbod van schieten in de stad.
- 44v. Regeling van het vollersloon.
45. Bekendmaking van de komst van de suffragaan voor het vormen.
- 45v. Regeling van het vollersloon.
Bevel tot het in orde maken van de brandemmers.
46. Maatregelen tot beperking van de pest.
47. Nadere ordonnantie tegen de pest en vonnissen tegen de overtreders.
48. Vonnissen wegens mishandeling.
- 48v. Nadere ordonnantie tegen de pest.
49. Verbod aan geestelijke personen om zonder verlof te bedelen.
Nadere ordonnantie tegen de pest (1517).
- 49v. Verbod om op de Oosterlingplaats enz. te kloten of in de ramen te klimmen.
Verbod om schaapsvoeten in de vollerijen te verbranden.
Verbod van slachten vóór de kennisgeving aan de accijnsmeesters.
50. Ordonnantie op het luiden van de klokken in het klokhuis van Sint Pieter.
- 50v. Bevel aan de bij de blijde inkomst van Karel van Oostenrijk teruggekeerde ballingen om de aan de stad verschuldigde steenboeten te voldoen.
51. Verbod lange messen dragen.
Verbod van het over straat gaan met gespannen boog.
- 51v. Verbod van het bijscholen, op de boete voor ouders en schoolmeesters.
Regeling van de invoer van turf.
Vrijgeleide voor een voller (2 stuks, los).
Nadere regeling van de invoer van turf (los).
Bevel tot het laten ijken van de maten (los).

1516

52. Bevel tot het laten ijken van de maten in het St. Catharinagasthuis.
Waarschuwing om niet te reizen naar Bommel, Tiel, Zutphen en Friesland wegens gevaar voor gijzeling door de erfgenamen van heer Reyner van Brouchuysen en Heynrick van Nijvelt, wegens aanspraken uit de ongeldig verklaarde rentebrieven, verleend na de inname van de stad in 1481.
- 52v. Bevel aan de molenaars om de wachters en bewaarders van het molengeld voor controle in de molens toe te laten.
Verbod om bij de Kraan te dobbelen, enz.
53. Aanstelling van nieuwe schutters.
Verbod van riet dak.
- 53v. Bevel tot betaling van de omslag voor de waak, aan de bonmeesters.
Bevel tot het ijken van de turfschepen, met lijst van de maten.
54. Verbod van schieten in de stad.
Bevel tot het onderhoud van de platingen.

- 54v. Oproeping van gegadigden voor de nieuwe ramen.
Uitschrijven van een ommegang met het H. Sacrament.
- 55. Verbod van gelagen te leggen buiten de stad.
- 55v. Intrekking van de verleende brieven van cessie voor hen, die niet op de kleine kaak gestaan hebben.
- 55v. Bevel tot het onderhouden van de platingen.
Verbod om vuilnis uit te voeren of te baggeren, tenzij men eerst een gedeelte van de stadsvest heeft schoongemaakt.
Uitschrijven van een ommegang voor het slagen van de tocht naar Oost-Friesland, na de jaarlijkse ommegang van O.L.Vrouwe.
- 56. Verbod van vissen in de ramen en van het betreden van de nieuwe dammen bij de ramen.
Bevel aan de bonmeesters om alle mannen tussen 20 en 60 jaar op te schrijven.
Uitschrijven van een ommegang voor de overwinning in Friesland, enz.
- 56v. Oproeping van soldeniers tegen de strooptochten van de soldaten van de heer van Yselstein.
Oproeping van soldeniers om naar Haarlem te trekken.
- 57. Verbod van slachten vóór de aangifte aan de accijnsmeesters.
Verbod van invoer van vlees alsvoren.
Oproeping van getuigen van de doodslag van de waardin aan de Haagsche Schouw.
- 57v. Bevel aan de kloveniers en de voetboogschutters om zich van wapens te voorzien.
- 58. Uitschrijven van een ommegang voor de vrede.

1517

- 58v. Bevel tot het bijten van de stadsgrachten.
Verbod van 's avonds gemaskerd op straat te gaan.
- 59. Bevel tot het bijten van de stadsgrachten.
Verbod van jagen in de wildernissen.
- 59v. Bevel tot bijten.
Verbod van ontduiken van het waaggeld.
Verbod aan de ververs om mee of aluin te vervoeren en aan de comans om zeep te venten, tenzij door de gezworen werklieden.
- 60. Regeling van de turfaccijns.
- 60v. Verbod om op zondag laken te verschepen.
- 61. Bevel aan de vellendelers om in het gasthuis te blijven ontbijten.
Verbod om tegelijk deel te nemen in twee delingen van vellen.
Oproeping voor het vormen door de suffragaan.
- 61v. Bevel om aan de inners van het weekgeld voor de stadsversterking het verschuldigde te betalen.
- 62. Herhaalde waarschuwing om niet naar Bommel, Tiel of Zutphen te reizen (zie fol. 52).
- 62v. Verbod van schieten buiten de Zijlpoort of in de tuinen.
Verbod van doorntakken te snijden achter de stadsvest of in de Doelen.
Verbod van aannemen van bedevaarten.
- 63. Regeling van de inning van het weekgeld.
Bevel aan de herbergiers om de vreemde gasten aan de burgemeesters op te geven.
Verbod van spelen in de Doelen.
Waarschuwing voor gevaar tijdens het schieten in de Doelen.
- 63v. Bevel aan de bonmeesters om de brandemmers na te zien.
Bevel om de plating te onderhouden.
Uitschrijven van een ommegang.
Bevel aan de bonmeesters om de weerbare mannen tussen 20 en 60 jaar op te schrijven.
- 64. Loting voor de tocht naar Haarlem en bevel om mee te trekken.
- 64v. Verbod om de stad zonder verlof te verlaten, wegens het gevaar voor de Friezen.
Opontbod van de afwezigen met uitzondering van die ter heervaart of in Calais zijn.
- 65. Maatregelen tegen brand bij nacht en regeling van de waak.
- 65v. Uitschrijven van een ommegang met het H. Sacrament.
- 66. Bevel aan de omwonenden om de rieten daken met zeilen af te dekken wegens het gevaar voor de Friezen.
Verbod om te schieten.
Oproeping van de timmerlieden.
Bevel tot inlevering van de sleutels van de torens in de ramen bij de vestmeesters.
- 66v. Bevel om aan de bonmeesters te betalen voor de brandemmers.

- Aanstelling van een emmermeester.
 Verbod om de zotten en gekken na te roepen (1525, bijgevoegd).
67. Verbod van vechten door de schoolkinderen, het lopen met vaantjes en het loswoelen van de straatstenen.
 Verbod van het aanleggen van vuren op Sint Pietersavond of -dag.
 Bevel om zout in te slaan.
- 67v. Verbod van ooftdiefstal.
68. Regeling van het vollersloon.
 Bevel om de met riet gedekte huizen aan de stadsvest te doen lemen.
- 68v. Besluit tot verkoop van renten voor de bede wegens de oorlog tegen de Friezen.
69. Aanstelling van kapiteins over 10 man in de bonnen en van een kapitein-generaal.
- 69v. Uitschrijven van een ommegang met het H. Sacrament wegens de vredesonderhandelingen met Gelre.
 Bevel aan de bonmeesters om de hooibergen te schouwen.
70. Uitschrijven van een ommegang met de door de abt van Egmond naar Leiden in veiligheid gebrachte relieken.
- 70v. Verbod van slachten vóór de kennisgeving aan de accijnsmeesters.
 Verbod van invoer van vlees alsvoren.
 Verbod van ontduiken van de turfaccijns.
- 71v. Bevel tot bijten.
 Bevel tot verkoop van koren in geijkte maten.
72. Verbod van met de bal te spelen bij de doornhagen aan de ramen.
 Bevel tot bijten.
 Verbod van gelagen te zetten buiten de stad.
 Regeling van het vollersloon.

1518

- 72v. Regeling van het vollersloon.
73. Verbod van het eten van gortig of ongans spek en bevel aan de varkenslagers om slechte varkens aan te geven aan het Gerecht.
 Verbod van invoer van wijn in flessen of kannen, kleiner dan 16 stoop.
- 73v. Oproeping van de bezitters van rentebrieven uit de jaren 1499-1501.
 Oproep voor de schouwing van het brandgerei.
74. Bevel om de herbergen open te houden voor de schout en zijn bode.
 Regeling van het vollersloon.
- 74v. Verbod van schieten en spelen buiten de Doelen.
 Verbod aan kinderen om in de ramen te komen om kaarden te vragen.
 Aanwijzing van het Rapenburg tot houtmarkt (los).
75. Vrijgeleide voor twee beklagden.
 Bevel om de kinderen van 7 tot 17 jaar alleen naar de Grote School te zenden, of om bij bezoek van een particuliere school een Philipsgulden per jaar aan de Grote School te betalen.
- 75v. Verbod om kinderen ten laste van het H. Geesthuis (weeshuis) te brengen.
76. Verbod van tappen onder de hoogmis.
 Verbod aan de kinderen om op de stadsvest te komen wegens het smijten met stenen in de gracht.
 Aflezing van de keuren op de buitennering.
- 76v. Bevel tot inlevering van de wapens van de stad.
 Bevel tot het gereedhouden van de brandemmers.
 Verbod van beschadigen van de doornhagen aan de stadsvest.
 Verbod van baldadigheden in de Doelen.
77. Regeling van het vollersloon.
- 77v. Verbod aan de witmakers om leer te spijkeren aan de stadsmuren tussen de Rijnsburgerpoort en de Zijlpoort, wegens beschadiging van de muren.
78. Vrijgeleide voor een beklagde.
- 78v. Uitschrijven van een ommegang met het H. Kruis.
 Bevel aan de broederschappen om voor haar toortsen te zorgen.
 Verbod om lijken langer dan 36 uur in huis te houden.
 Verbod om langer rouw te dragen dan tot na de uitvaart.
79. Verbod van voor zieken te gaan bidden.
 Waarschuwing tegen het gevaar bij schieten in de Doelen.

Regeling van de echtscheiding met persoonlijke aansprakelijkheid van de gescheiden echtgenoten voor iedere eigen schulden.

79v. Bevel tot betaling van de achterstallige weekgelden.

Regeling van het optreden bij brand.

80. Aanwijzing van de standplaats van de schoenmakers en van de linnenverkopers op de Breestraat.

Verbod van invoer van fruit van buiten Rijnland en van pruimen wegens het pestgevaar.

80v. Uitschrijving van de jaarlijkse ommegang.

Overeenkomst om tijdens de pest niet te overluiden, met behoud van de emolumenten van kaarsen en offeren.

81. Voorschrijven van kentekenen bij pest.

Verbod van goederen uit besmette pesthuizen te vervoeren.

81v. Eed voor de slagers.

Regeling van de vleesaccijns bij invoer.

Verbod om vee te drijven op de kerkhoven of bij de bleekvelden.

Verbod om bij hoogtijden 's avonds langer dan een half uur te luiden.

82. Verplichting opheffen van ingezetenen en buitenluiden, die te Leiden slachten, om lid te zijn van de broederschap van de vleeshouwers, 1521 (los).

"Keselstienen", (1521) (los).

Bevel aan de broederschappen om met toortsen in de ommegang te komen (1520, los).

Regeling van het vollersloon.

Verbod van schieten of vissen in de wildernissen.

1519

82v. Bevel tot bijten.

Verbod van het beschadigen van tuinen of heiningen.

Verbod van kaartspelen in tuinen of torens, of aldaar te dobbelen.

83. Regeling van het vollersloon.

83v. Verhoging van de boete bij uitvoer van weefgetouwen.

Bevel tot aantekenen van de namen en noptekens, wegens fraude in de lakenhandel.

84v. Bevel om voor de overleden keizer te luiden en te bidden.

Verbod van het hinderen van bruiloften.

85. Verbod van na 10 uur zonder licht over straat te gaan.

85v. Bevel om van kinderen beneden 7 jaar 3 stuivers per kwartaal aan de Grote School te betalen bij bezoek van bijscholen, en van kinderen tussen 7 en 17 jaar een Philipsgulden, behalve van behoeftigen.

86v. Verbod van vuilnis te werpen buiten de daarvoor aangewezen plaatsen.

87. Uitschrijving van een ommegang wegens vernieuwing van het bestand met Gelre.

87v. Bevel tot inlevering van de brandemmers na een brand op 28-03-1519

Verlening van gratie aan hen, die buiten gelagen zetten (wegens hulp bij brand).

88. Uitloven van een premie voor het terugbrengen van voortvluchtige gevangenen (wegens kwesties van de lakenweverij).

88v. Toekenning van dubbel panden aan de schout voor het aan de reparatiemeesters verschuldigde weekgeld voor de versterking van de stad.

89. Bevel tot aangifte aan de accijnsmeesters en aan de bezieners bij invoer van spek.

89v. Ordonnantie op de pest. (hierbij los blad).

90. Pestordonnantie.

90v. Uitschrijven van een ommegang met het H. Sacrament tegen de pest.

Ordonnantie tegen de pest.

91. Regeling van het vollersloon.

Verbod aan de barbiers om latelbloed voor de vensters te zetten.

91v. Uitschrijven van een ommegang en van vreugdevuren wegens de verkiezing van de aartshertog.

Bevel om een paspoort te hebben. (los).

92. Uitschrijven van een ommegang voor het gewas.

92v. Vaststelling van de sluitingstermijn voor de loterij.

Verbod van schieten in de stad.

Bevel tot baggeren.

Herstel van de oude wijze van het overluiden van de doden.

93. Regeling van het vollersloon.

Bevel tot het in orde maken van de straten.

Verbod om op straat te kolven of met de bal te slaan.
Verbod van te schieten in de stad.

1520

- 93v. Verbod van buitengetimmerten en buitentapperijen.
- 94. Verbod van vee op de stadsvest te weiden of van daar met stenen te werpen.
- 94v. Regeling van het vollersloon.
Verbod aan de kinderen om in ramen te komen om kaarden te vragen.
Verbod om de lakens aan de ramen met vette handen aan te raken of om tegen de vleug op te strijken.
Bevel om op de Vollersgracht staketsels voor de huizen te plaatsen.
- 95. Aflezing van een keur op de honden en bevel de honden weg te doen.
Regeling van het vollersloon.
- 95v. Uitschrijven van een ommegang voor de goede overtocht van de Rooms koning.
Verbod van beschadigen van de doornstruiken achter de stadsmuren.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Kruis voor beter weer, enz.
- 96. Uitschrijven van vreugdevuren voor de goede overtocht van de Rooms koning.
Vrijgeleide aan een aangeklaagde.
- 96v. Vaststelling van de grootte voor turfschepen.
Verbod om witte lappen te reden zonder verlof van de waardeins.
- 97. Regeling van het vollersloon.
Bevel tot inning van de restanten van het weekgeld.
- 97v. Regeling van het vollersloon.
Verbod van het inslaan van glazen.
Verbod van uitvoer van koren.
- 98. Verbod op straat of in de ramen te kolven.
Verbod om te schieten in de stad.
Regeling van het vollersloon.
- 98v. Regeling van de renten, verkocht in de jaren 1499-1501, met vervallenverklaring van het gedeelte, dat iemands quote verving, en betaling van het meerdere.

1521

- 99. Bevel tot het opruimen van de honden.
Verbod om aalmoezen te geven aan de bedelaars voor de kerken.
Oproeping voor een hondenslager.
- 99v. Uitschrijven van een ommegang voor het gewas.
Aanstelling van een hondenslager en verbod om hem lastig te vallen.
- 100. Bevel aan de vuilnishaalders om ook te baggeren.
Verbod van schieten in de stad of op de stadsvest.
Aanstelling van hondenslagers, 1525, bijgevoegd.
- 100v. Regeling van het vollersloon.
Bevel om de kinderen van de vesten te houden tijdens de herstellingswerken aan de stadsmuren.
- 101. Waarschuwing om niet naar Bommel, Tiel of Zutphen te reizen (als fol. 52).
Verbod om 's nachts in de tuinen te komen.
- 102. Uitgifte van los- en lijfrenten.
Uitschrijven van een ommegang met het H. Kruis voor de te behalen overwinning.
- 102v. Verlenen van amnestie als bij een blijde inkomst van de koning van Denemarken.
- 103. Verbod om voor de kerken of aan huizen te bedelen voor de armen en de kloosters.
Verbod om, zonder verlof van het Gerecht, tot de eerste mis te nodigen.
- 103v. Oproeping van vrijwilligers om proviand en ammunitie te brengen naar het leger voor Antwerpen of Mechelen.
Toestemming voor de Calisvaarders om vellen in het gasthuis te verkopen wegens hun gevaarlijke tocht over zee tijdens de oorlog met de Fransen.
- 104. Bevel om tot God te bidden wegens de stilstand in de lakenhandel en het gevaar op zee.
Verbod van oproerige woorden te uiten tegen de draperie en het stadsbestuur.
- 104v. Vrijgeleide voor beklaagden inzake alsvoren.
- 105. Nadere oproeping van de bezitters van renten uit de jaren 1499-1501, de zogenaamde Rockebrieven.
- 105v. Verbod van tapperijen en neringen binnen 500 roe van de stad.
- 106. Maatregelen tegen ontduiking van de accijns van turf en hout.

- 106v. Aanneming van soldeniers wegens de oorlog met Frankrijk en bevel aan de bonmeesters om de weerbare mannen van 20 tot 60 jaar op te schrijven.
Bevel aan de schutters om hun wapens gereed te houden.
- 107. Regeling van het vollersloon en verbod van overwerk.
Besluit om een krankzinnig verbannen misdadiger te stellen onder de hoede van zijn vrouw te Voorschoten.
- 107v. Bevel aan de bonmeesters om de korenvoorraad op te schrijven in verband met de duurte.

1522

- 108. Bevel tot bijten.
Uitschrijven van een ommegang wegens de verkiezing van paus Adrianus (Kardinaal Dartuciencis).
Bevel om de straat bij de ommegang met zand te bestrooien.
- 108v. Oproeping van getuigen bij het oproertje op de Korenbrug naar aanleiding van het opdrijven van de korenprijzen.
- 109. Verbod van opdrijven van de korenprijzen.
Vrijgeleide voor een aangeklaagde.
- 109v. Verbod van kopen van koren op marktdagen voordat de klok elf uur luidt.
Verbod alsvoren voor boter, kaas, eieren, enz.
- 110. Regeling van het vollersloon.
- 110v. Verbod om bomen op de vest te beschadigen.
Verbod van vee te weiden op de straten, op de vesten of in de ramen.
- 111. Verbod van baldadigheden in de Doelen.
- 110v. Waarschuwing tegen gevaar tijdens het schieten in de Doelen.
- 111. Verbod om buiten de poorten bij de stad met de kloot te schieten.
Uitloving van een aanbrengpremie van 50 Carolusgulden voor het aanbrengen van de aanplakkers van een schotschrift aan de Sint Pieterskerk.
Vrijgeleide voor beklaagden.
Verbod om buiten de poorten bij de stad te schieten (1530, los).
Verbod van het maken van eendennesten aan de stadsmuren (1530, los).
- 111v. Vrijgeleide voor beklaagden.
Bevel om de boeken van Luther te verbranden.
- 112. Vrijgeleide voor beklaagden.
- 112v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament wegens de kroning van paus Adrianus VI.
Vrijgeleide.
- 113. Oproeping van soldeniers (los).
Bekendmaking van het innen van de aan de keizer toekomende rechten van den houde en huren in de omliggende dorpen (los).
Bevel tot het bijten.
Vaststelling van de prijs voor het Leidse bier.

1523

- 113v. Uitloving van een aanbrengpremie van 100 Carolusgulden voor het aanbrengen van hen, die de oproerige briefjes aan de kerken en aan de huizen van het Gerecht en van de waardeins aanplakken.
- 114. Bevel tot het aflezen van de ordonnantie op de bierprijs.
- 114v. Verbod aan de Leidse korenkopers om koren op te kopen in Holland.
Bekendmaking van een echtscheiding.
- 115. Bevel aan de vellendelers om tijdens de deling in het gasthuis te blijven ontbijten en om niet tegelijk in twee delingen aandeel te hebben.
Verbod aan de vellendelers om drinkgeld te eisen van de drapeniers.
Bevel aan de schutters om hun wapens gereed te houden.
- 115v. Bekendmaking van het handhaven van enige keuren.
Vrijgeleide aan beklaagden.
- 116. Vrijgeleide aan hen, die proviand te Leiden aanvoeren, tegen aanspraken wegens de achterstallige renten van hun stad.
Bevel om het vee te doen opschrijven.
Bevel om de platingen in orde te doen maken.
- 116v. Aankondiging van de komst van de suffragaan om de kinderen boven vier jaar oud te vormen.
- 117. Uitschrijven van een ommegang met het H. Kruis voor het gewas.

Verbod van schieten in de stad.

Beperking van de aan de Calisvaarders voor hun schulden toegekende vrijheid tot op 5 weken na de markt.

- 117v. Bevel tot aanmelden voor hen, die proviand willen brengen naar het leger van de koning van Engeland.
Voorschrijven van een eed voor hen, die eigen verfstof aan de roodververs leveren.
- 118. Oproeping van de getuigen van het vernielen van de pauselijke brieven tot hulp voor het afkopen van de door de Turken gevangene Christenen, welke brieven aan de kerken waren aangeplakt.
- 119. Bevel om bij klokslag op te komen tot verdediging van de stad tegen de Geldersen, na de ongeregelheden onder de burgers aan de Zijlpoort en aan de Hogewoerdsport
Aanstelling van kapiteins-generaal van de bonnen.
- 119v. Bevel om binnen 20 roe van de stad alle bomen, behalve de vruchtbomen, om te hakken en alle huisjes van het dak te ontdoen.
Bevel tot inlevering van de haakbussen bij de kapiteins van de bonnen.
Oproeping van artilleristen voor de serpentijnen.
Indeling van de schutters onder de hoofdlieden van de schutterijen.
- 120. Vrijgeleide voor een voortvluchtig schuldenaar.
Herhaling van het bevel van de 20 roe (fol. 119v).
- 120v. Verbod om voor het einde van de waak weg te gaan.
- 121. Oproeping van de crediteuren van een voortvluchtige vrouw.
Verbod om Cornelis Pouwelsz. wegens bovenstaande schulden met woorden te vervolgen.
- 121v. Verbod om buskruit aan kinderen te verkopen of te schenken en verbod aan de kinderen om met buskruit te schieten.
Verbod van bedelen in de parochiekerken of de kerk van de Jacopinissen aan het Rapenburg.
- 122. Regeling van het vollersloon.
Regeling alsvoren (1524).
Oproeping van de kloveniers in de Doelen.
Oproeping van artilleristen om met serpentijnen te schieten.

1524

- 122v. Bevel tot rondgaan voor het innen van het weekgeld.
- 123. Ordonnantie op de munt.
- 124. Vrijgeleide voor beklaagden.
Verbod van baggeren tussen de Haagpoort en de Rijnsburgerpoort.
- 124v. Bevel tot innen van het weekgeld.
Bevel om vee bij invoer te veraccijnzen.
Oproeping van de crediteuren van een cessionant.
- 125. Aanstelling van schutters en oproeping tot het afhalen van kruit.
Verbod om een dronkaard lastig te vallen of tot verder drinken aan te zetten.
- 125v. Vrijgeleide voor beklaagden.
Uitschrijven van een ommegang voor het gewas.
Afkondiging van het bestand met Gelre en herhaalde waarschuwing tegen het gevaar voor arrest wegens de rentebrieven van de erfgenamen van Reynier van Broechuysen (zie fol. 52).
- 126. Regeling van het vollersloon.
Verbod om binnen 50 roe buiten de vest te bouwen of hooi- of andere bergen te houden.
Vrijgeleide voor beklaagden.
- 126v. Ontzegging van de voordelen van cessie aan hen, die niet op de kleine kaak stonden.
Oproeping van de crediteuren van het klooster Lopsen, dat tijdelijk door de stad is overgenomen.
- 127. Herinnering aan de keur op de honden.
Regeling van het vollersloon.
- 127v. Oproeping van crediteuren van Pieter Reyersz. Scranck, voller, overleden.
Bevel tot inleveren van de haakbussen.
Verbod van tappen binnen 500 roe van de Hogewoerdsport (los).

1525

- 128. Verbod om wol in Zoeterwoude te laten spinnen en om zonder cedel aarde uit Leiden te halen (wegens tegenstand tegen het tapverbod binnen 200 roe).
- 130. Regeling van het vollersloon.
Bevel om brandladders en -emmers gereed te houden.

- Regeling van het vollersloon.
- 130v. Verbod van gelagen te zetten buiten de stad.
Regeling van het vollersloon.
- 131. Verbod van te baden in de grachten van de buitenramen of van aldaar te vissen.
Regeling van het vollersloon.
- 131v. Oproeping van hen, die in vete staan, om op de vrededagen te verschijnen.
Regeling van het vollersloon.
- 132. Bekendmaking van de aanstelling van een goudsmid, Claes Symonsz. in de Donkersteeg, tot wisselaar.
Bekendmaking van de loterijen te Maastricht en te Antwerpen.

1526

- 132v. Uitloven van een aanbrengpremie van 10 gouden Carolusgulden voor het aanbrengen van hen, die briefjes tegen de biecht en de geestelijken aan de biechtstoelen in de Sint Pieterskerk hadden aangeplakt.
- 133. Bevel om de straat in orde te maken.
Regeling van het loon van de blauwververs.
- 133v. Regeling alsvoren.
Bevel aan de molenaars om koren en meel aan de accijnshuisjes aan te geven.
- 134. Verbod van gelagen te zetten binnen een mijl van de stad.
Verbod van dorens te plukken in de Doelen.
- 134v. Regeling van het vollersloon.
Bevel om de pestordonnantie beter na te komen.
Regeling van het loon van de blauwververs (los).
- 135. Vrijgeleide voor beklaagden.
Regeling van het loon van de blauwververs.
- 135v. Verbod van schieten buiten de Doelen.
Ordonnantie tegen de pest.
Vaststelling van het tarief voor opname in het tot gasthuis ingericht klooster Lopsen.
- 136. Uitloven van een hogere aanbrengpremie voor de schuldigen aan de ketterse briefjes in de kerken.
- 136v. Vaststelling van het tarief voor het belichten van de doden door de koster tijdens de pest.
- 137. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament wegens de overwinning van Venetië bij Milaan.
Vrijgeleide voor beklaagden.
- 137v. Verbod van Overijsselse kleine penningen.
Uitschrijven van een ommegang met het H. Kruis.
Oproeping van crediteuren van Kerstant Gerritsz. aan de Korenbrug.

1527

- 138. Regeling van het loon van blauwververs.
Regeling van het vollersloon.
- 138v. Aanstelling van nieuwe schutters.
Uitschrijven van een maanschut voor de schutters.
Bevel aan de schutters om nieuw model uniform aan te schaffen.
- 139. Verlening van uitstel hiervan aan schutters, die geen laken bezitten.
Oproeping van de spelvoerders uit de ommegang om over de verdeling van de prijzen te spreken.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament voor de overwinning van de keizer.
- 139v. Bevel aan de steenplaatsers om hun vormen gelijk te maken aan de ijzeren steenvormen, die voor het Raadhuis hangen.
- 140. Regeling van het loon van de blauwververs en de roodzieders.
Verbod van buiten de stad gelagen te leggen.
Verbod van naakt lopen.
- 141. Bevel aan de wagnaars om voorzichtig te rijden.
Regeling van het loon voor de blauwververs.
- 141v. Waarschuwing tegen gevaar tijdens het papegaaischieten door de kloveniers.
Bevel aan de schutters om zich na afloop van het papegaaischieten van straatschenderijen te onthouden.
- 142. Oproeping voor de waak.
Instelling van een bezoldigde nachtwoak uit de bijdragen van de waakplichtigen.
Oproeping van de crediteuren van de cessionanten Geryt Andriesz. en Heyltgen Gerytsdr (man en vrouw).
- 142v. Regeling van de wacht van de schutters aan de poorten.
Regeling van het loon van de blauwververs en roodzieders.

1528

- 143. Bevel om de kapiteins en de kapiteins-generaal in de bonnen te gehoorzamen en oproeping van de kapiteins.
- 143v. Verbod aan kinderen en vrouwen om bij onraad op de vesten, muren en poorten te komen.
Bevel tot inleveren van de haakbussen.
Verbod van gerekte Leidse lakens naar Amsterdam te voeren.
Verbod aan kinderen om op straat soldaatje te spelen.
- 144. Uitschrijven van een ommegang van het H. Kruis voor bescherming tegen de Geldersen na hun tocht naar 's-Gravenhage.
Bevel om de wapens gereed te houden en om op zijn hoefslag te komen.
- 144v. Uitschrijven van een wapenschouwing.
- 145. Verbod aan de poorters om uit de stad te gaan.
Verbod aan vrouwen en kinderen om tijdens de wapenschouwing op de poorten enz. te komen.
- 145v. Toestaan van vrije verkoop van vlees op de weekmarkt aan de buitenlieden tegen betaling van de vleesaccijns, doch met vrijstelling van de verplichting om een bijdrage te betalen aan de broederschap van Sint Anthonis of om aan het spul in de ommegang deel te nemen. De buitenlieden zullen een certificaat meebrengen van hun schout, dat het vlees gezond is.

1528

1. Regeling van de nachtwoak.
Aanstelling van schutters.
- 1v. Vrijgeleide voor de beklaagde mr. Aelbrecht Symonsz.
Oproeping van crediteuren van Geryt Arrysz.
Verbod om dronken op de waak te komen.
2. Bevel om 's avonds de vreemde gasten op te geven.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Kruis voor de overwinning van de graaf van Buyeren op zijn tocht tot bestraffing van de Geldersen en Utrechtsen, en voor het gewas.
- 2v. Regeling van het vollersloon.
3. Verbod aan de drapeniers om Spaanse wol buiten de stad te laten wassen.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Kruis na de overwinning in Italië en tegen Gelre.
- 3v. Verbod van te kaatsen op het dak van de School of in de straat daarvoor.
Verbod om met stenen in de School te gooien (door jonge ongeleerde boefjes).
4. Verbod aan de slagers om vóór het afleggen van hun eed runderen of varkens te slachten.
Slachten toegestaan zonder verplichting van toetreding tot de broederschap of betaling hieraan, behalve binnen 400 roe van de stad.
Verbod om vlees, schaapsbuiken of spek in te voeren zonder accijns te betalen.
- 4v. Verbod van invoer van turf anders dan in geijkte schepen.
Verbod van verkoop van vlees anders dan in of voor de hal.
Verbod van schieten buiten de Doelen.
Verbod van zijn vrouw te mishandelen of haar kleren te verspelen.

1529

5. Oproeping tot het laten ijken van de maten.
Regeling van het vollersloon.
- 5v. Bevel van het doen ijken, ook van de maten van de landlieden.
Regeling van het loon van de blauwververs.
6. Regeling van het loon van de roodzieders.
Regeling van het vollersloon.
- 6v. Regeling van het loon van de blauwververs.
Verbod van schieten buiten de Doelen.
7. Weer in gebruik stelling van de gemene panding voor het schouwen van de straten, platingen, vuilnishopen enz.
Bevel tot inleveren van de stadshaakbussen, kruit en lood.
- 7v. Uitschrijven van een mis en een H. Sacramentsmis voor de vrede van Kamerijk.
Verbod om die dag de werkklok te luiden.
8. Uitschrijving van een ommegang van het H. Sacrament tegen de "Engelsche zweete" uit Hamburg.
- 8v. Besluit om die dag, e.a. op Pasen, geen markt voor vlees en gevogelte te houden.
9. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament, drie vastendagen en het houden van Pasen op de volgende zondag tegen de ziekte.

1530

- 9v. Verbod van enige Lutherse boeken.
10. Machtiging tot het weghalen van vuilnis op straat, dat in geen stenen vuilnisputten wordt gebracht, en voorschrift om de putten tweemaal per week te legen.
- 10v. Verbod van hagepreken.
Gelijkstelling van poorters en vreemden bij het loten op de Kruismarkt. Verbod van heffen van stal- of marktgeld door de aanwonenden.
11. Aanwijzing van de Breestraat als marktplaats voor linnenlakenverkoopsters.
- 11v. Oproeping van crediteuren van Huych Jansz., zoutman.
Bevel aan hen, die poortersneringen doen, om poorter te worden.
12. Oproeping van de bezitters van land in Utrecht voor kennisneming van een bericht over de morgentalen.
Verbod aan de kinderen om baldadigheden te plegen in de kerken.
Bevel om de straten in orde te maken.

1531

- 12v. Bevel om koren bij invoer te veraccijnzen.
Verbod om buiten de stad te gaan drinken.
Bevel aan de molenaars om hun knechts te houden aan de ordonnantie op het molengeld.
- 13. Bevolen het donker of duister Leids laken te stalen ten koste van de hieraan schuldige roodzieders.
- 13v. Regeling van het loon van de roodzieders.
Verlof tot het werken op enige feestdagen, volgens bevel van de bisschop.
- 14. Aflezing van het verbod van doorns te plukken of in de Doelen te hakken (1562, los).
Vaststelling van het stalgeld op 1 blank per voet, te betalen aan de eigenaar, wiens straat bezet is.
- 14v. Aanstelling van nieuwe schutters.
Akte van toelating voor de visvrouwen vereist gesteld (wegens het kijken).
- 15. Bevel om accijns te betalen van het koren, dat door de landlieden in de stad is gekocht en daarna op de molens bij de stad is gemalen.
- 15v. Verbod van verkoop van gerekte Leidse lakens te Amsterdam.
- 16. Verbod om buiten de stad groente te stelen of de landlieden te hinderen.
Uitloven van een aanbrengpremie tegen nachtelijke straatschenders.
- 16v. Regeling van het loon van de blauwververs.
- 17. Bevel om de wapens gereed te houden, en om op te komen als de klok klept, en aanstelling van kapiteins in de bonnen.
- 17v. Regeling van de waak.
- 18. Oproeping van crediteuren van Foye Hugenz. en van Cornelis Dirck Floriszz. (los).
- 18v. Verbod om Engelse lakens te verkopen.
- 19. Verbod aan vreemden om langer dan één dag aan de huizen of in de kerken te bedelen.
- 19v. Verbod van bedelen in de drie kerken of bij de Jacopinissen.
Verbod van naroeppen van een zwakhoofdige.
Oproeping van crediteuren van Cornelis Dirck Floriszz.

1532

- 20. Bevel om te doen ijken.
Verbod om in het openbaar om geld te spelen.
- 20v. Verbod van baggeren zonder toestemming.
Bevel tot naleving van de ordonnantie op de kloveniers.
Verbod van zich onbehoorlijk te gedragen bij het dinghuis van Rijnland.
- 21v. Verbod van beschadigen van de wilgen aan de vest.
Verbod van spelen of ongeregeldheden bedrijven in de Doelen.
Verbod van vee te weiden op de kerkhoven, de stadvesten of in de ramen.
- 22. Waarschuwing tegen het gevaar tijden het schieten in de Doelen.
Verbod van baggerstalen te maken in de stadswallen of aan de vesten.
Verbod van eendennesten te stellen.
Verbod van te schieten binnen 200 roe van de stad.
- 22v. Verbod van te schieten op ooievaars enz.
Verbod van vellenwassen buiten de daartoe bestemde plaatsen.
Uitloven van een aanbrengpremie bij looddiefstal en straatschenderij.
- 23. Aanstelling van schutters.
Oproeping van crediteuren van Ghijsbrecht Cornelisz. alias Joffer Ghijs.
Verbod van schieten buiten de Doelen.
- 23v. Regeling van het loon van de blauwververs.
- 24. Ordonnantie voor de vellendelers.
- 24v. Oproeping van crediteuren van Ghijsbrecht Cornelisz.
- 25. Verbod van vee te weiden op de straten en kerkhoven of in de ramen.
Verbod om de Amsterdamse schepen langs de Kaag of de Zijl tegemoet te varen om vracht te krijgen op Delft.
- 25v. Verbod van insmijten van glazen.
- 26. Verbod om in de Raamsteeg of op de Koepoortsgracht te kaatsen of over de muur van de ramen te klimmen.
Regeling van het vollersloon.
- 26v. Verbod om de rosmolens te doen malen zonder verkregen accijnsbiljet

- 27. Bevel om de varkens te doen slachten door de gezworen varkenbeschouwers.
Bevel tot bijten.
- 27v. Bevel om zich bij invoer van koren te richten naar de accijnsvoorschriften.

1533

- Verbod om binnen de Vrijheid wijn of koren onveraccijnsd te verkopen.
- 28. Bevel om de weefgetouwen te registreren en om bij vervreemding van de getouwen kennis te geven aan de gezworenen.
- 29. Verbod aan kinderen om met legpenningen te spelen.
Aanstelling van schutters.
- 29v. Oproeping van reclames tegen het verbreden van de Korte Schoolsteeg.
Bevel om het brandgereedschap gereed te houden wegens de droogte.
- 30. Bevel aan de bonmeesters het emmergeld in te vorderen en het brandgereedschap te herstellen.
Bevel om de brandemmers en tobben met water gereed te houden.
- 30v. Uitschrijven van een ommegang met het H. Sacrament voor het gewas.
- 31. Aanstelling van een hondenslager (behalve voor windhonden enz.).
Verbod aan de kinderen om met de emmer van de stadspuit te spelen.
- 31v. Verbod van ontduiking van de hout- en turfaccijns.
Verbod van verkoop van Leids bier boven de vastgestelde prijs.
- 32. Bevel om de straten in orde te maken.
Verbod aan de vellendelers om elders te gaan ontbijten, en andere voorschriften voor de delers.
- 33. Bevel om koren bij invoer per schip aan te geven aan de accijnsmeesters.
Verbod om de tuinen en ramen te beschadigen.
- 33v. Verbod om tussen Kerstmis en Vastenavond vertoningen te geven langs de huizen.

1534

- 34. Verbod om brood in de stad te brengen zonder accijns te betalen.
Verbod van vissen in de vest of van de wallen te beschadigen door ontgraving.
- 34v. Verbod van te gaan drinken buiten de stad.
Verbod van schuiten te leggen onder de bruggen of in de watergaten.
- 35. Oproeping van crediteuren van Cornelis Claesz. de Best.
Uitschrijven van een maanshut en aanstelling van nieuwe schutters.
- 35v. Bevel om het brandgereedschap gereed te houden wegens de droogte.
Bevel om het emmergeld te innen en het brandgereedschap te schouwen.
Aflezing van de ordonnantie op de turf- en houtaccijns.
- 36. Aanbesteding van de vernieuwing van de Zijlbrug (Spanjaardsbrug).
Aanstelling van nieuwe schutters.
Bekendmaking van het rekening doen van het morgengeld van Rijnland.
- 36v. Ordonnantie op het vullen van de lakens, loonregeling en verplichte eed voor de vollers.
- 37. Verbod om elders bewerkte Spaanse wol te wassen.
Bevel tot het baggeren van de Rijn en de grachten.
- 37v. Verbod wegens de droogte om op Sint Pietersdag ad vincula (1 augustus) vuren op de straat te maken.
Verbod om met vuur in ongedekte potten over straat te gaan.
- 38. Oproeping van crediteuren van Pieter Cappeteijn.
- 38v. Verbod aan de molenaars om meel uit de zakken te nemen en toestemming om met de bakkers en brouwers het maalloon te regelen.
Verbod van 's avonds aan de huizen te bedelen.
- 39. Verbod van kaatsen in de Schoolsteeg, bij de school of bij de kerkhoven.
Bevel tot bijten.
- 39v. Verbod in de vest te vissen of gaten te graven in de wallen.

1535

- Uitloven van een aanbrenghpremie wegens het Wederdopersoproer op Sint Paulusnacht (24 januari) en bevel om het huisvesten en bijeenkomen van Wederdopers te melden.
- 40v. Oproeping van de schutters en herhaald bevel tot aangifte.
- 41. Bevel aan de schutters, het Gerecht en de Vroedschap om gewapend op straat te komen.
Hernieuwde aanbrenghpremie en bevel om alle nieuw aangekomenen op te schrijven.
- 42. Uitschrijven van een H. Sacramentsmis en een ommegang wegens het dempen van het

- Wederdopersoproer. Regeling van de ommegang.
43. Bevel om vreemde gasten aan te geven.
Verbod om de dienaars van justitie lastig te vallen.
Verbod van te schieten of met een geweer te lopen.
- 43v. Verbod om de gevangenen op Schoonverdriet toe te roepen.
Verbod om de wakers lastig te vallen.
Verbod om 's avonds zonder licht uit te gaan, behalve voor dienstboden.
44. Bevel om de straten in orde te maken.
Oproeping van crediteuren.
Bevel tot betaling van het weekgeld voor de nachtwakers.
Bevel aan de kloveniers om bus en kruit gereed te houden.
- 44v. Politieverordening op de vreemdelingen, gebod om ongewapend over straat te gaan, de wacht te eerbiedigen en niet samen te hokken op de poorten.
- 45v. Bevel aan de schutters om een lang mes te dragen.
Verbod om stro te halen, vanen weg te nemen of de doodsklok te luiden bij de begrafenis, tenzij daartoe uitgenodigd.
46. Verbod om vreemdelingen te logeren, tenzij na bericht aan de burgemeesters.
- 46v. Bevel om bij openbare verkoop van roerend goed terstond te betalen.
Verbod om vuren op straat te ontsteken op Sint Pietersdag ad vincula (1 augustus).
47. Ordonnantie op de School.
48. Ordonnantie op het herbergen van vreemdelingen.
49. Bevel om ingevoerd vlees terstond te veraccijnzen.
Verbod om gezouten "coelen" onder kabeljauw te mengen.
- 49v. Verbod om de straat op te breken of naar vruchtbomen te gooien.
Ordonnantie tegen de ketters en de vreemdelingen (zie fol. 44v.).

1536

51. Bevel tot opschrijven van de vreemdelingen.
Verbod over de stadsmuren te klimmen.
Bevel om de vreemde gasten vóór 8 uur aan te melden.
- 51v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament wegens het dempen van het Wederdopersoproer.
52. Bevel aan de wachters in de poorten om de vreemdelingen te ondervragen.
- 52v. Verbod van toegang tot de stad aan bedelaars en spekhaalders.
Verbod van bedelen bij het opvoeren van vreemde spelen, behalve voor de leprozen en voor de wezen.
53. Bevel aan de drapeniers, kamsters en spinsters om de gewichten te doen ijken.
Ordonnantie op de beteugeling van brand.
- 53v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Kruis tegen brand en voor het gewas.
54. Bevel van te waken en om te gaan wegens het brandgevaar bij de droogte.
- 54v. Oproep van steun voor Delft.
Verbod van 's avonds na de klok zonder licht over straat te gaan.
Verbod aan de bedelaars om langer dan 1 of 2 nachten in de stad te blijven.
55. Verbod om gaten in de schoorstenen te maken voor het trekken.
Bevel tot algemene wapenschouwing.
56. Bevel alsvoren.
- 56v. Aanstelling van schutters.
Verbod van tuinen te beschadigen of vruchten te stelen.
57. Verbod van zich in de waak door minderwaardigen te doen vervangen of te vroeg de waak te verlaten.
Bevel om de platingen in orde te maken.
- 57v. Bevel om bij verkoop van roerend of onroerend goed voor het roepambacht aan de Sint Pieterskerk te betalen.
58. Verbod om tijdens de hoogmis te tappen.
- 58v. Verbod van kaatsen tijdens de hoogmis.
59. Regeling van het vollersloon.
Verbod van glazen insmijten.
- 59v. Verbod om met turf- en houtschuiten op zondag of feestdagen de stad in te varen voorbij de eerste brug, voordat de accijns betaald is.
Bekendmaking van het doen van rekening van het morgengeld in Rijnland.

1537

- 60. Verbod van tappen in de stad of de vrijheid tijdens de hoogmis.
Met nadere bekendmaking (1540).
- 60v. Uitloven van een aanbrenghpremie tegen de oproerige wevers.
Regeling van het vollersloon.
- 61. Vernieuwing van de keur op het opvijzelen van huizen.
Verbod van buiten de stad te gaan drinken.
- 61v. Verbod van kindergevechten op straat en van het lopen met vaantjes.
Verbod aan bedelaars om langer dan een dag en nacht in de stad te blijven.
- 62. Verbod van bedelen in de drie parochiekerken of bij de Jacopinissen.
Verbod van in ongetekende zakken koren naar de molen te zenden of meer zakken mee te geven dan op het biljet vermeld zijn.
- 62v. Verbod om niet-veraccijnsd koren te kopen.
Verbod van de struiken aan de vest te beschadigen.
Verbod om ingevoerde vaten, of die niet door de kuipers zijn aangeboden, te ijenen.
- 63. Verbod om op Sint Pietersdag (1 augustus) vuren op straat te ontsteken.
- 63v. Ordonnantie tot beteugeling van brand.
Verbod om tuinen te beschadigen of vruchten te stelen.
- 64. Verbod van baden in de stad of in de vest.
Verbod van kaatsen in de Schoolsteeg of bij het kerkhof tijdens de hoogmis.
- 64v. Oproeping van crediteuren (tweemaal) van Thyman Gerritsz. de smit en Kerstant Pietersz., drapenierder.
Verbod om goederen door de kerk te dragen.
- 65. Verbod om warp te spinnen met het wiel.
Bevel om bij lossen van turf buiten de stad een loscedule te vragen aan de wacht.
- 65v. Voorschriften tegen ontduiken van de korenaccijns.

1538

- Verbod van kolfballen in de ramen te slaan.
- 66. Ordonnantie op de bierdragers.
- 68. Bevel tot betalen van het waakgeld aan de klappermans.
Oproeping van crediteuren.
Verbod om stro enz. op vuilnishopen of achter het huis te houden.
Bevel om een tobbe met water voor de deur te zetten.
- 68v. Aanstelling van een gezworen houtteller.
Uitloven van een aanbrenghpremie voor de schulden aan het stukslaan van het O.L. Vrouwenbeeld uit het huisje op de Nieuwe brug (Nieuwsteegbrug).
- 69. Aflezing van de ordonnantie op het kaarden (tweemaal).
Verbod om vuilnis anders dan op de vuilnishopen te brengen.
- 69v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament, het houden van een mis en het ontsteken van vreugdevuren wegens het bestand met Frankrijk.
- 70v. Oproeping van crediteuren van vijf verschillende echtparen.
Ordonnantie op het kaarden van wol.
- 71v. Bevel tot het in orde maken van de straten.
- 72. Verbod van baggeren zonder vergunning.
Verbod van baldadigheid door kinderen in de kerken, speciaal in de Sint Pancraskerk.
- 72v. Verbod aan vreemde bedelaars om langer dan een dag en nacht in de stad te blijven.
Verbod van bedelen in kerken of bij de Jacopinissen.
Bevel aan de kerkendienaars om op de baldadige kinderen te letten.
- 73. Oproeping van gegadigden voor het kopen van stadsrenten.
Verbod van bijscholen, tenzij met verlof van het Gerecht.

1539

- 73v. Oproeping van crediteuren van Katrijn Pietersdr., weduwe van Jan Claesz. van Bakenesse.
- 74. Verbod van te gaan bidden voor vergaderingen of personen van buiten.
Verbod aan de vollers om stoffen of kaarden buiten de stad te verkopen.
- 74v. Verbod van beschadigen van bomen of bepoting van de stad.
Indaging.
- 75. Bekendmaking van een loterij te Brugge.

- Regeling van het vollersloon.
- 75v. Ordonnantie tot beteugeling van brand.
- 76. Bevel tot betaling van het waakgeld aan de klappermans.
Bevel tot het in orde maken van de platingen.
Bekendmaking van de verpachting van het emmergeld.
- 76v. Vergunning tot laden aan vreemde schippers uit plaatsen, waar dit ook aan de Leidse schippers is toegestaan en verbod van laden op zon- en feestdagen.
- 77. Verbod van baden in de grachten.
Verbod om in de stadspuut bij de pers vuil te gooien of met de "raexe" te spelen.
Regeling van de ontvangst van de koningin van Hongarije, bevel tot versiering van de huizen met meitakken.
- 79. Verbod van draperie buiten de stad.
Verbod om 's nachts schuiten te houden in de Rijn of in sloten buiten de Rijnsburgerpoort
- 80. Bevel tot betaling van het emmergeld.

1540

- 80v. Regeling van het vollersloon.
Bevel om de straten in orde te maken.
- 80a. Verbod om te gaan drinken buiten de stad.
Verbod van 's avonds bier of brood in de stad te smokkelen.
Verbod van nieuwe kalkovens op te richten binnen een halve mijl van de stad.
- 80av. Verbod om vreemden te herbergen of hen huizen te verhuren zonder bericht te zenden aan de burgemeesters.
Bevel tot betalen van het gruitgeld.
- 81. Regeling van het vollersloon.
- 81v. Verbod om een onnozel man na te roepen.
Ontslag uit de stadsvoogdij van Jacop Tuyninck.
- 82. Verbod van verkoop van vellen van geslachte schapen binnen 2 mijl van de stad.
- 82v. Bekendmaking van loterijen te Brussel en te Goes.
- 83. Verbod van baden in het wed buiten de Rijnsburgerpoort, in de stadsgrachten of binnen 400 roe van de stad.
Verbod van stro te leggen op de vuilnishopen of achter zijn huis.
- 83v. Regeling van het vollersloon.
Regeling van de ontvangst van de keizer (versiering met mei en tapijten).
- 84v. Verbod van buitennering van draperie, of handel in wol.
- 85v. Oproeping van crediteuren van Dirck Michielsz. (overleden).
Regeling van het vollersloon.
- 86. Verbod van baggeren zonder verlof van de burgermeesters.
Aanwijzing van de ligplaats van schepen, die koren aanvoeren.
- 86v. Regeling van het vollersloon.
Bevel aan de vleeshouwers om de te slachten schapen te doen bezien.

1541

- 87v. Regeling van het vollersloon.
Ordonnantie op het kaarden (merk, verklaring aan de waardeins, niet kaarden ten huize van de drapeniers).
- 88v. Verbod van ontduiken van het waaggeld.
- 89. Bevel om te bijten.
Oproeping van crediteuren van Marie, weduwe van Jacop Roelofsz.
- 89v. Aankondiging van een loterij te Leuven.
Aanstelling van schutters.
- 90. Verbod om vuilnis anders dan in de vuilnisputten te storten.
Bevel tot het gereedhouden van het brandgereedschap wegens de droogte.
- 90v. Verbod van toeroepen van de gevangenen op Schoonverdriet.
Bevel tot rooien van de wilgen, behalve op de Achtergracht achter de Witte Nonnen en Roma.
- 91. Regeling van de heffing van een vergoeding voor opslagplaats van hout bij de Bostelbrug aan de Rijn en verbod van vuilnisputten aldaar.
Bevel om voor het meten van kalk nieuw geijkte tonnen te gebruiken.

- 92. Regeling van het vollersloon.
- 92v. Verbod van wassen van Engelse wol in put- of regenwater.
- 93. Vrijgeleide voor de gedaagde Anna Cornelisdr., huisvrouw van Geryt Fransz. van Haerlem.
Regeling van het vollersloon.
- 93v. Oproeping van crediteuren van 3 personen.
- 94. Vrijgeleide voor beklaagden (wegens overlast bij bruiloft).
Verbod om vuil op de pers te werpen, als daar school is op Heilige dagen.

1542

- 94v. Verbod om de bruid bij een bruiloft lastig te vallen.
- 95. Bevel aan de vollers een eed te doen en om te vollen met 350 kaarden.
- 95v. Vrijgeleide aan beklaagden (wegens overlast bij bruiloft).
- 96. Verbod om zonder toestemming om wol of geld te bedelen voor de armen.
Verbod om buiten de stad te gaan drinken.
- 96v. Vrijgeleide voor beklaagden.
Bekendmaking van een loterij voor de Sint Janskerk te Gouda.
Aanstelling van schutters.
Maanschut
- 97. Verbod om oude stenen van de herstelde toren en de muur bij de Zijlpoort in de stadsgracht te werpen.
- 97v. Verbod van vissen in de vronwateren.
Bevel aan de bonmeesters om de weerbare mannen op te schrijven.
- 98. Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de schouw.
Aankondiging van de komst van de suffragaan om te vormen.
- 98v. Bevel aan alle inwoners boven 15 jaar, die geen poorter zijn, om een eed van trouw te doen.
Verbod aan de kinderen om met de stadsbussen te spelen en om de wakers 's avonds lastig te vallen op de Breestraat.
- 99. Verbod om onverplicht op de waak te komen.
- 99v. Verbod van te schieten in de stad.
Verbod om kinderen onverzorgd achter te laten ten laste van het H. Geesthuis.
- 100. Oproeping van de inwonende niet-poorters om de eed te doen.
- 100v. Verbod van poorternering voor niet-poorters.
- 101. Bevel om alle geboomte, behalve vruchtbomen, binnen 20 roe van de stad te rooien.
- 101v. Bevel om later nog te bevelen rasingen buiten de stad te volbrengen (de kerk van Lopsen, de kloostergebouwen en het geboomte).
Bevel om van 18 tot 60 jaar in personen te waken of een remplaçant te stellen tot genoeg van de kapitein van de waak.
Bevel aan de poorters om zich te wapenen.
- 102. Verbod van in de tuinen te komen of vruchten te stelen.
- 102v. Oproeping van crediteuren.
- 103. Bevel om goederen van personen uit Gulik of Kleef aan te geven.
Verbod van schieten in de stad.
Verbod om de straten in orde te brengen.
- 103v. Bevel om te bijten.

1543

- 104. Regeling van het bijten.
- 105. Bevel om zand te strooien wegens de gladheid van de straten.
Nader bevel om de niet-vruchtdragende bomen binnen 20 roe van de stad te rooien.
- 105a. Verbod om in de tuinen te komen of de vruchtbomen te beschadigen.
- 106. Bevel om toezicht te oefenen op de wapens van de schutters.
Bevel om de wilgen buiten de Zijlpoort om te houwen.
- 106v. Bevel aan de schutters om deel te nemen aan de ommegang.
- 107. Verbod aan de kinderen om oorlog te spelen.
- 107v. Ordonnantie op het ijken van het vaatwerk.
- 109. Aantekening van de jaarletters voor het ijken, 1547-1559.
- 110. Bevel om op het eerste opontbod met de wapens op te komen.
Bevel tot invorderen van het emmergeld.
- 110v. Regeling van het weekgeld voor de verdediging van de stad.

- Oproeping van de eigenaars van de voor de stadsverdediging onteigende ramen.
- 111. Bevel om wegens het gevaar voor spionnen de vreemdelingen 's avonds aan te geven.
- 111v. Aanmaning tot betaling van de aan de rentmeesters verschuldigde tienden.
- 112. Ordonnantie op het kaarden van wol.
- 114. Verbod om zieken zonder voorafgaand verlof naar de gasthuizen te brengen.
- Bevel tot inzamelen van de stadshaakbussen.
- Vrijgeleide voor een beklagde.
- 114v. Bevel tot het doen van een nieuwe eed voor de slaggers en de varkenstekers.
- Verplichtstelling van de inschrijving en van poorterschap.
- 115. Bevel om een telder te bezigen bij invoer van hout. Vaststelling van het tarief.
- 115v. Verbod om te handelen of zich in te laten met de soldaten van Burmannia.
- 116. Verbod om lappen te vullen aan wie geen gezworen vollers zijn.
- Verbod om met lange messen te lopen.
- 116v. Verbod om met meer dan vier soldaten bijeen te zijn.
- Verbod om lappen te vullen, als fol. 116.
- 117. Oproeping van crediteuren.
- Bevel om tegen de gladheid de straten te bestrooien.
- 117v. Verbod om bij koreninvoer de accijns te ontduiken.
- 118. Aankondiging van de verpachting van de visserij in de vroomwateren.

1544

- 118v. Verbod om te vullen met zeep of specie.
- Ordonnantie op de blauwververs (extract).
- 119. Aansporing om de nieuwe impost te betalen.
- 119v. Verbod om kalveren of krenge in de grachten of de vest te werpen.
- Bevel de maten en gewichten te doen ijken.
- Bevel aan de tinnegieters om de kannen te ijken en te tekenen.
- 120. Verbod van onbetamelikheden tijdens de dienst in de kerken.
- 120v. Ordonnantie op de roodzieders (extract).
- 121. Verhoging van de tapprijs van bier wegens de verhoging van de imposten.
- 121v. Prijsbepaling van de buitenbieren.
- 122. Oproeping van de eigenaars van de voor de versterking van de stad onteigende ramen.
- Oproeping van de eigenaars van de aan het Minnebroederspad te onteigenen huizen en tuinen.
- 122v. Regeling van het vollersloon.
- 123. Regeling van het vollersloon.
- 123v. Ordonnantie van de (Grote) School.
- 124v. Regeling van het vollersloon.
- 125. Oproeping van crediteuren.
- 125v. Verbod om 's avonds schimplieden te zingen bij de drapeniers.
- Uitloven van een aanbrenghpremie voor het noemen van de dichter en van de bedrijvers van de wanordelikheden (ingooien van glazen).
- 126. Verbod van samenscholen en van 's avonds verboden liedjes te zingen of baldadigheden te bedrijven.
- 126v. Aanmaning van de bewoners van de Vrijheid om de impost te betalen.
- Verbod aan bedelaars om (langer dan één dag) in de stad te blijven.
- 127. Verbod om 's avonds zonder licht of met wapens op de straat te komen.
- 127v. Regeling van het vollersloon.
- Ontslag uit stadsvoogdij.

1545

- 128. Ordonnantie op de invoer van koren.
- 128v. Oproeping van de eigenaars van de onteigende ramen.
- 129. Oproeping van crediteuren.
- Aanmaning tot betaling van de tiende penning.
- 129v. Regeling van het vollersloon.
- Kennisgeving van de verpachting van de vleesbanken.
- 130. Oproeping van crediteuren.
- 130v. Bevel om alle boeken bij de pastoor van de parochie te brengen ten behoeve van de censuur.
- Oproeping van crediteuren.

- 131. Regeling van het vollersloon.
- 131v. Aanmaning tot betaling van de ontdoken tiende penning.
- 132. Bevel tot het inleveren van het brandgereedschap.
- 132v. Ordonnantie tot beteugeling van het brandgevaar.
- 133. Bevel om verse haring evenals andere vis aan de afslag te brengen.
- 133v. Regeling van het loon van de wolwevers.
- 134. Vrijgeleide voor de uitgeweken wolwevers.
- 134v. Bevel aan de wolwevers om weer aan het werk te gaan.
- 135. Regeling van het vollersloon.
- 135v. Ordonnantie voor de schuitvoerders.
- 136v. Verbod aan de kuipers om bij avond tonnen in het vuur te brengen.

1546

- 137. Regeling van het vollersloon.
- Oproeping van crediteuren.
- 137v. Verbod van opkopen van schapen of lammeren voor de uitvoer.
- 138. Regeling van het vollersloon.
- 138v. Verbod om bomen te planten binnen 50 roe van de stad in de daarvoor afgeschatte tuinen buiten de Zijlpoort, aan het Minnebroederspad, enz.
- 139. Verbod van stelen van bouten, pennen enz. uit de ramen.
- 139v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Kruis tegen de duurte van het koren, voor het gewas, enz.
- Bevel tot betaling van de oorkondspenningen van de broederschappen en tot het houden van de hoogtijden en ommegangen.
- 140v. Aankondigen van een loterij te Brussel.
- Regeling van het vollersloon.
- 141v. Aanwijzing van de ligplaatsen voor de turfschepen en de veerschuiten op Amsterdam en Haarlem resp. aan de Rijn beneden de O.L.V.brug en aan de Oude Rijn.
- 142. Regeling van het vollersloon.
- 142v. Waarschuwingen tegen het gevaar voor de kinderen door paarden.
- Uitloven van een aanbrenghpremie bij overtreding van de draperiekeuren.
- 143. Vrijgeleide voor beklaagden.
- Oproeping van crediteuren.
- Bevel om het brandgereedschap in orde te houden.
- 143v. Indading.
- Bevel om moordenaars aan te brengen en verbod om hen te verbergen.
- 144. Bevel om vreemde gasten aan te melden.
- 144v. Regeling van het vollersloon.
- Verbod van baldadigheden in de tuinen te bedrijven.
- 145. Verbod van spelen op straat om geld of legpenningen.
- 145v. Verbod om zonder toestemming zieken naar het Sint Catharinagasthuis te brengen.

1547

- 146. Bevel om de blusmiddelen gereed te houden voor de brandschouw.
- Regeling van het vollersloon.
- 146v. Indaging van Willem van Bosschuysen wegens doodslag van Adriaan van der Boechorst.
- 147. Bevel om vreemde gasten schriftelijk aan te melden.
- Verbod van hooi enz. te werpen op de stads platen en mesthopen.
- Bevel om een ton met water voor het huis te zetten en om de brandladders gereed te houden.
- Verbod van 's avonds zonder licht over straat te gaan.
- 147v. Uitloven van een premie voor het aanbrengen van hen, die stenen gooien naar de brandblussers.
- Uitloven van een premie alsvoren voor de brandstichters.
- 148. Regeling van de dagwaak van de schutters op de poorten en aan het Maregat
- 148. Regeling van de nachtwoak door de bureu.
- Nader bevel tot aanmelden van vreemde gasten.
- 148v. Verbod van verkoop of verhuur van huizen aan vreemden zonder dat die aan de burgemeesters een certificaat overleggen.
- Bevel aan hen, die zich in de laatste zes maanden in de stad vestigden, om een certificaat van herkomst te vertonen.

- Oproeping van crediteuren.
- 149. Regeling van het vollersloon.
Verhoging van de premie op het aanbrengen van de brandstichters en bevel tot het aanbrengen van hen.
- 149v. Uitschrijven van een maaltijd op het Stadhuis wegens de overwinning.
Uitschrijven van een generale ommeegang.
- 150. Bevel tot het houden van een brandschouw.
Aanwijzing van de verplichte blusmiddelen naar de waarde van de huizen. Hierbij los een regeling van 1546.
- 151. Uitstel van de brandschouw wegens de moeilijkheid om masten voor de ladders te krijgen.
- 151v. Verbod om 's nachts tot de gevangenen op Schoonverdriet te roepen.
Oproeping van crediteuren.
- 152. Dagvaarding van crediteuren wegens geschil over het recht van preferentie.
Bevel tot het in orde maken van de platingen.
Verbod van ooftdiefstal.
Verbod om Leidse lakens naar Amsterdam of westwaarts te zenden, tenzij verpakt door de pakkers, en regeling van de vergoeding hiervoor.
- 153. Verbod om vuilnis in de grachten te werpen.
Verbod aan de turfdragers om zich op de turfmarkt achter het Sint Catharinagasthuis onbehoorlijk te gedragen.
Indaging.
- 153v. Indaging wegens ketterij (tweemaal).
- 154. Verbod aan de vreemde bedelaars om langer dan één dag in Leiden te blijven, op straffe van een uur op de Blauwe Steen gesloten te worden.
- 154v. Bevel om de straten in orde te maken.
Oproeping van crediteuren.

1548

- Bevel om vuilnis te brengen op de daartoe aangewezen plaatsen.
- 155. Oproeping tot betaling van de tiende penning (los).
- 155v. Bevel aan de bonmeesters om het brandgereedschap bijeen te brengen voor de brandschouw.
Bevel om de straten in orde te maken.
- 156. Regeling van het vollersloon.
Verbod om, buiten toestemming van de waardeins, witte lappen van wol te maken.
- 156v. Verbod van het staan hebben van potten, tonnen enz. langs de weg van de ommeegang van Sint Pancras.
Toestemming voor het houden van maanscut door de voetboogschutters en de kloveniers.
- 157. Vrijgeleide voor beklagden.
- 157v. Oproeping van crediteuren.
Verbod van klei halen uit de ramen of van de singels.
- 158. Aankondiging van de verkoping van bouwmaterialen van een huis van de stad aan de Hoge Rijndijk buiten de Hogewoerdspoort.

1549

- Ordonnantie voor de kuipers.
- 160. Verbod van nering op de heilige dagen.
- 163. Afschaffing van de turf- en houtaccijns en vervanging door een heffing van de brouwers, ververs, bakkers, pottenbakkers, pannebakkers en "plack"ververs.
Regeling van het gebruik van mee door de blauwververs van laken.
- 163v. Vaststelling van het minimum hout, dat een vreemd houtkoper verkopen mag.
Oproeping van crediteuren.
- 164. Bevel tot het doen iken van de maten en gewichten in de Viskapel.
Verbod om paarden te weiden op de kerkhoven, aan de stadsvesten of op de straten.
- 164v. Bevel tot betaling van 4 penning per ingevoerd varken aan de varkenbezieneren of -schouwers, onverschillig of men de varkens al of niet laat schouwen.
Verbod van wilgen van de vesten om te hakken of uit te trekken.
- 165. Bevel om de door de blauwververs ingevoerde mee te doen keuren door de waardeins en een van het Gerecht; voorschrijven van een sleutel als keurmerk.
Oproeping van crediteuren.
Aanstelling van een meekeurder (los) en bericht van de beëdiging.

- 165v. Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.
Verbod om zonder vergunning van de burgermeesters in de Rijn of in de vestgrachten te baggeren.
- 166. Indaging.
Verbod van in de stad of Vrijheid, behalve in de Doelen, te schieten met bussen of met bogen.
- 166v. Verbod van ooievaars te schieten of te vangen.
Vaststelling van het tarief voor het schouwen van magere varkens.
- 167. Verplaatsing van de turfmarkt van achter het Sint Catharinagasthuis naar het Rapenburg tussen de houten Doelbrug en de Groenhazengracht.
- 167v. Uitstel van de ommegang van het H. Sacrament wegens regen.
Regeling van het vollersloon.
- 168. Regeling van de intocht van Philips II als erfheer.
- 170. Oproeping van crediteuren.
Verbod van baldadigheden te bedrijven in de ramen.
- 170v. Verbod voor vreemde bedelaars om langer dan één dag in de stad te blijven.
Verbod van bedelen langs de huizen.
- 171. Verbod van baldadigheden te bedrijven in de tuinen.
Verbod van op straat te spelen met legpenningen om effen of oneffen.
- 171v. Verbod van na 9 uur zonder licht over straat te gaan.
Verbod om hen, die bekeuren wegens het wandelen of spreken tijdens de dienst in de kerk, onbehoorlijk te behandelen.
- 172. Regeling van de verpachting van de accijnzen.

1550

- 172. Indaging wegens manslag.
Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.
Oproeping van crediteuren.
- 173. Bekendmaking van de verpachting van de hout- en turfaccijns.
- 173v. Regeling van het vollersloon.
Bevel aan de blauwververs om de mee door de waardeins te doen keuren.
- 174. Bevel om de straten in orde te maken.
Oproeping van crediteuren.
- 174v. Verbod aan poorters en inwoners om koren te doen malen aan de molen buiten de poort, over de Zijlbrug.
Aanwijzing van de Korenbrug als marktplaats voor de appelkopers.
- 175. Bevel om de daders van een moord bij de Janvossensteeg aan te geven.
Verbod om de nieuwbenoemde nachtwakers te hinderen.
- 175v. Verbod om na 6 uur zonder licht over straat te gaan.

1551

- Indaging wegens geweldpleging op de Achtergracht en de Cellebroersgracht
- 176. Bevel om de straten in orde te maken.
Indaging.
- 176v. Bevel om de maten en gewichten te doen ijken in de Viskapel.
Verbod om tot Beloken Pasen na 9 uur zonder licht over straat te gaan en daarna na 10 uur.
- 177. Uitschrijving van maanscut voor de schutterijen.
Verbod aan de pottenbakkers en pannenbakkers en plakververs om turf op te doen dan na overleg met de accijnzenaar.
- 177v. Oproeping van crediteuren.
Regeling van het vollersloon.
- 178. Indaging wegens manslag (tweemaal).
- 178v. Verbod van kaatsen in de Raamsteeg en op de Oosterlingplaats.
- 179. Verbod van ganzen of eenden te houden op straat of in het water.
Bevel de wilgen om te houwen, behalve op de stadsvest en aan de grachten.
- 179v. Ordonnantie voor de Grote School.
- 181. Voorschriften aan de blauwververs voor het verven met weed.
Aanwijzing van 't Zand als marktplaats voor de kwakzalvers.
- 181v. Bevel aan de warmoeslieden om hun schuiten aan de ringen te meren en geen pennen te steken in de plating.
Bevel om de boeten, wegens tappen tijdens de hoogmis bij panding te innen en bepaling van de boete bij

het niet toelaten van de controlerende schepenen of schepenmeesters; bevel aan de tappers om de verborgen klanten bij controle te noemen.

- 182v. Bevel aan de wagenaars in het Noordeinde om hun wagens en karren 's avonds op het Zand te plaatsen. Verbod aan kinderen om, bijzonder op heilige dagen en tijdens de kerkdienst, op straat met legpenningen om geld te wedden, of te stuiten met noten, op verbeurte van het opperste kleed of 6 stuiver.

1552

183. Verbod van bedelen langs de huizen en om tussen Kerstavond en Vastenavond te bedelen met onbehoorlijke spelen, als 'blinde bisschop' en 'het waterschip komt uit Hage'.
Verbod om in de stad of in de Vrijheid buiten de Rijsburgerpoort, op kerkhoven enz., te kolven, te kloten of met ballen in lepels te werpen.
- 183v. Verbod van ingevoerd koren op te slaan, voordat de accijns betaald is.
184. Verbod om na 8 uur zonder licht over straat te gaan.
Uitschrijven van een generale ommegang met het H. Sacrament om te danken voor het behoud van de stad bij het noodweer waarbij de kerk te Gouda verbrandde, en om te bidden voor de ondernemingen van de vorst, voor het rijpen van het gewas en voor de vrede.
- 184v. Bevel aan de vleeshouwers om hun accijnscedel te tonen, vóór dat zij hun vlees in de hal brengen.
185. Bevel om de rieten daken, die men met subsidie van de stad door hard dak wil vervangen, eerst door de gezworen meter te doen schouwen.
Oproeping van crediteuren.
Bekendmaking van het schouwen van de straten.
- 185v. Bevel aan de kloveniers om een geweer te kopen of dit voorlopig tot na de ommegang te huren.
Verbod van baden in de grachten of in de wateren binnen 500 roe van de stad.
186. Bevel om, wegens de droogte, het brandgereedschap gereed te houden en een tobbe of vat met water voor de deur te plaatsen, behalve aan de grachten.
Verbod om hete as op de vuilnishopen, straten of platen te storten.
Regeling van de betaling van het schoorsteengeld.
187. Oproeping van crediteuren.
Verhoging en nadere regeling van de impost op de wijnen.
188. Verbod van huizen aan vreemden te verkopen of te verhuren of vreemden te herbergen, vóór dat aan de burgemeesters een certificaat van hun afkomst is gezonden.
Bevel om 's avonds voor half elf zijn vreemde gasten aan te geven.
- 188v. Verbod om 's avonds met een geweer over straat te gaan.
Bevel om 's nachts de kapiteins of wakers van de stad toe te laten.
Verbod om na 9 uur zonder licht over straat te gaan.
189. Verbod de wakers kwaad toe te spreken.
Verbod om de gevangenen toe te roepen.
- 189v. Verhoging van de bier- en wijnaccijns.
190. Verbod om graan te mengen tussen rogge, die uitgevoerd wordt om te malen, en bevel om bij in- en uitvoer rogge en meel aan de bewaarders van het molengeld te tonen.
Kennisgeving van de verpachting van de korenaccijns.
- 190v. Uitloven van een aanbrengpremie voor anabaptisten en bedreiging van straf tegen wie hen herbergt; bevel om de vreemde gasten aan te melden.
191. 24 december: Indaging van ketters.

1553

- 191v. Verbod om de straten met goederen te versperren.
192. Verbod om doornstruiken aan de vesten uit te rukken of te hakken en om krengen aldaar neer te werpen.
- 192v. Bepanking van het verbod op fol. 191v. vermeld van 8 tot 6 en 5 voet straatbreedte aan de Oude Rijn tussen de Hooigracht en de Zijlpoort.
193. Oproeping van crediteuren.
Verbod van ongeijkte botertonnen op de markt te brengen.
- 193v. Verbod om niet door de bezieners gekeurd varkensvlees te verkopen of te slachten.
194. Verbod om op marktdagen schepen boven 10 last te leggen tussen de Koornbrug en de Karnemelksbrug.
Oproeping van hen, die aanspraak kunnen maken op teruggave van de tiende penning voor huizen, die geen 100 gulden boven de lasten waard zijn.
- 194v. Oproeping van crediteuren.
Bevel aan de huurders te Leiden om hun elders gelegen landen voor de tiende penning aan te geven ter

- plaatse waar de landen gelegen zijn.
195. Verbod van ooftdiefstal.
Oproeping voor de aangifte van gehuurd land voor de tiende penning.
- 195v. Oproeping van crediteuren.
196. Oproeping tot betaling van de tiende penning (tweemaal).

1554

- 196v. Bevel aan de turftonsters om zich aan de ordonnantie te houden.
Oproeping tot betaling van de tiende penning.
197. Aankondiging van de verkoop van door de zes steden bezegelde Statenrenten, vrij van alle imposten, tiende penning en andere lasten.
Oproeping van crediteuren van heer Dirck Coenenz., priester.
- 197v. Verhoging van de wijn- en bieraccijns voor de betaling van de Statenrenten.
199. Oproeping van crediteuren.
Bevel om de maten en gewichten te doen ijken in de Viskapel.
- 199v. Kennisgeving van de komst van de bisschop van Ebron, als suffragaan van de bisschop van Utrecht, om te Leiden te vormen.
Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.
200. Verbod van koekhakken.
Ordonnantie op brand en waak.
- 200v. Verbod van schieten in de stad.
Verhoging van het vollersloon.
201. Verbod aan de houders van bijscholen om leerlingen, waarvoor de bijdrage aan de Grote School geweigerd wordt, na aanmaning langer te houden.
- 201v. Kennisgeving dat de brandklok geluid zal worden zolang de gebarsten werkklok op het stadhuis nog niet is vervangen.
Verbod van kaatsen bij de Grote School.
Verhoging van het vollersloon.
202. Aanwijzing van 't Zand als marktplaats voor vette varkens.
Verbod om mest te leggen in het rond van de Doelen, op de plating of op 't Zand en andere bepalingen over schepen, paarden, vee enz. bij de Doelen.
- 202v. Oproeping van crediteuren.
Uitschrijven van een generale ommegang van het H. Sacrament door de Staten.

1555

203. Ordonnantie op de brandewijnaccijns.
204. Indaging van ontvluchte gevangenen.
206. Verbod om grond van de vest, binnen 24 of 30 roe van de muur, in te nemen.
Indaging van ontvluchte gevangenen.
Regeling van het vollersloon.
- 206v. Regeling van het molenaarsloon en ordonnantie op het malen.
207. Verbod van gebruik van "Erffoirts" weet voor het verven van het Leids laken door de blauwververs.
- 207v. Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.
Bevel om de straten in orde te maken.
Oproeping van crediteuren.
208. Vaststelling van het kraangeld voor wijn.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament.
- 208v. Verbod van verkoop van niet aan huis gebakken brood, behalve kransjes enz., en verbod van invoer van brood.
Verbod van opslaan van hooi vóór St. Laurens (10 augustus) en bevel om het reeds opslagen hooi weer naar buiten te brengen.
- 209v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament voor de vrede en voor het gewas.
Verhoging van de wijn- en bieraccijns.
210. Oproeping van crediteuren.
Indaging wegens onbehoorlijk gedrag tegenover schout en Gerecht.
211. Herhaalde indaging alsvoren.
Verhoging van het vollersloon.
- 211v. Oproeping van crediteuren.

Ordonnantie op de verlening van onderstand door de Huiszitten- en H. Geestmeesters en verbod van bedelen.

1556

- 212v. Verbod om elders gekuipde tonnen te Leiden te doen iken met de Leidse keur.
- 213. Bevel om de maten en gewichten te doen iken in de Viskapel.
Uitschrijven van een generale ommegang van het H. Sacrament, voor de vrede met Frankrijk.
- 213v. Bevel aan de leprozen om de stad te verlaten en bepaling dat zij alleen weer zullen worden toegelaten met een schoon-attest. Verbod om hen te herbergen.
Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.
- 214. Bevel om de straten in orde te maken.
Oproeping van crediteuren.
- 214v. Regeling van het vollersloon.
Uitschrijven van een generale ommegang met het H. Sacrament voor de regen.
- 215. Bevel om de grachten te diepen tijdens de lage waterstand.
- 215v. Verbod om vuilnis te halen uit de aan de burgemeesters afgestane vuilnisputten in het bon Over 't Hof.
- 216. Vonnis wegens het insmijten van glazen.
Regeling van het vollersloon.
- 216v. Verbod om "scrobsters" en bewaaresters, die pestzieken verpleegden, in Stolk (=Stolwijk), Waddinxveen enz. en aldaar besmet zijn, te herbergen.
- 217. Bevel om de straten in orde te maken.
Verbod om op de kerkhoven en bij de kerken te kaatsen, kolven of spelen wegens het gevaar voor de kerkglazen en voor interdict, volgende op gevechten aldaar ten gevolge van het spel, en de kosten van herwiden van het kerkhof.
- 217v. Verbod aan de weversjongens om lakens door de kerken te dragen of te kruien.

1557

- 218. Schorsing van de keur op vergoeding voor hard dak.
Regeling van het vollersloon.
- 218v. Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.
Bevel om de straten in orde te maken.
Regeling van het vollersloon.
- 219. Uitschrijven van een generale ommegang van het H. Sacrament om te danken voor het gewas.
- 219v. Regeling van het vollersloon.
Oproeping van crediteuren.
- 220. Verbod aan de verplegers en verpleegsters van pestzieken om binnen 2 maanden in de stad te komen, verbod van invoer van besmet goed en bevel aan hen, die uit besmette huizen komen, om met een witte stok te lopen.
- 220v. Oproepen van crediteuren.

1558

- Aanmaning tot betaling van de tiende penning.
- 221. Oproeping van crediteuren.
Oproeping van gegadigden voor de wijnaccijns.
Verbod om krenge onbegraven te laten liggen onder de galg of elders.
- 221v. Bevel om bericht te geven van de verblijfplaats van de ontvluchte Franse gevangenen.
- 222. Bevel om de bij de ommegang uitgereikte loden in te leveren.
Oproeping van crediteuren.
- 222v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament voor de op de Fransen te behalen overwinning.
- 223. Verbod om haren te trekken uit de staarten van de paarden.
Verbod om 's avonds na 10 uur zonder licht over straat te gaan.
Bevel om de opgave van landen voor de tiende penning ter plaatse te doen.
- 223v. Verbod van invoer van accijnsbaar goed zonder cedel.
- 224. Oproeping van crediteuren.
Bevel aan de bezitters van huizen in de stad en de Vrijheid om de tiende penning te betalen.
- 224v. Verbod om in de ramen te klimmen, aldaar te kolven, enz.
- 225. Verbod om 's avonds met een geweer over straat te gaan, tenzij met vergunning van het Gerecht.
Verbod van schieten in de stad, behalve in de Doelen.
Verbod van 's avonds na 7 uur zonder licht over straat te gaan.

225v. Verbod om de schout of zijn dienaars na te lopen of lastig te vallen.

1559

Verbod van verkoop van boter en zeep door buitenlieden vóór het waaggeld betaald is.

226. Bevel de maten en gewichten te doen ijken in de Viskapel.

Oproeping van crediteuren.

226v. Bevel om de maten te doen ijken in het Sint Catharinagasthuis.

Verbod van het beschadigen van de wilgen aan de vesten.

227. Verbod aan kinderen om met brood te spelen.

Uitschrijven van een generale ommegang van het H. Sacrament wegens de vrede met bepaling dat de werkklok niet zal luiden en dat men om 7 uur in de parochiekerken zal preken, als op de zondagen.

227v. Ordonnantie op de Grote School.

228v. Aankondiging van de verpachting van de wijnaccijns.

Bevel het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.

229. Bevel om de straten in orde te maken.

Bevel om de wijn- en bierkannen en maten te doen ijken.

229v. Bevel om wegens de droogte ½ vat water voor de deur te zetten, behalve aan de grachten.

Verbod om bij kinderspelen vuur op straat te maken.

Verbod aan de schutters om zich te onttrekken aan de ommegang.

230. Machtiging tot het houden van een maanscut

Bevel tot inlevering van de presentieloden uit de ommegang.

230v. Verbod van in de stad te schieten met bus of boog, behalve in de Doelen.

Verbod van papegaaischieten aan de gebuurten.

231. Oproeping van crediteuren.

Verbod van op Sint Pietersavond of -dag vuren op straat te branden.

Bevel om de platingen in orde te maken.

231v. Regeling van het loon van de wolwevers.

232. Verbod aan slaggers en varkenstekers om te slachten voordat zij de eed gedaan hebben, en voor hen de eis gesteld dat zij poorters zijn.

232v. Oproeping van crediteuren (tweemaal).

Verhoging van het vollersloon.

1560

Verhoging van het vollersloon.

233v. Bevel om de kinderen thuis te houden wegens de drukte bij de terechtstelling.

Verbod om de bierdragers, weetwerkers en korendragers, die bij de terechtstelling de orde helpen bewaren, te hinderen.

234. Oproeping van crediteuren.

Bevel om het brandgereedschap gereed te houden voor de brandschouw.

234v. Regeling van het vollersloon.

Bevel om de toegangen tot de ramen met een kram te sluiten.

235. Oproeping van crediteuren.

Verhoging van straf bij herhaalde overtreding van de ordonnantie op de slaggers.

235v. Verbod om hooi op te slaan vóór Sint Laurens en bevel om het reeds opgeslagen hooi weer weg te voeren.

Verbod van vervoer of uitvoer van mee, weede en aluin door de blauwververs en roodzieders, tenzij met behulp van de gezworen werklieden.

236. Verbod van kolven, kaatsen of met kluitbogen schieten op de kerkhoven en in de stad.

236v. Aan de niet-schutters verboden bij het papegaaischieten in het park te komen.

Bevel tot inlevering van de schuttersloden uit de ommegang.

237. Regeling van het vollersloon.

Verhoging alsvoren.

237v. Oproeping van crediteuren.

Verbod om na 9 uur zonder licht over straat te gaan.

1561

238v. Bevel de maten en gewichten in het Sint Catharinagasthuis te doen ijken.

Verbod aan de kuipers om duigen uit oude vaten te nemen, tenzij die opnieuw geijkt worden.

238v. Aanwijzing van de Breestraat tussen de Ketelboetersteeg en de Hogewoerd als marktplaats voor de

linnenlakenverkoopsters.

Aanwijzing van de Breestraat achter de linnenlakenverkoopsters als marktplaats voor de vlaskramen, in de richting van de Hogewoerd.

Verbod om buiten de jaarmarkt op de Nieuwe Rijn (Vismarkt) buiten de stoepen van de huizen te tafelen.

239v. Regeling van het vollersloon.

Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.

240. Uitschrijven, op bevel van de bisschop, van een ommegang van het H. Sacrament.

Verbod van invoer van dode beesten om hier te villen.

Verbod om met stenen te werpen of te schieten uit gevaar voor de glasvensters.

240v. Bevel om wegens de droogte een tobbe met water voor de deur te zetten, behalve aan de grachten.

Regeling van het vollersloon.

Oproeping van crediteuren.

241. Bevel om volgens oude gewoonte bij belediging te procederen bij inlegging, behalve tegenover edellieden, doctoren en licentiaten, Gerecht, Vroedschap, veertigen of waardigheidsbekleders, als de andere partij niet tot de bevoorrechten behoort.

241v. Verbod aan de voerlieden om op hun wagen te zitten in de stad.

Verbod aan de turfdragers om zelf turf te koop te bieden of fooien te eisen van de veenlieden.

242. Regeling van het loon van de turftonsters.

Verhoging van het vollersloon.

1562

242v. Oproeping van crediteuren (tweemaal).

243. Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.

Bevel om de straten in orde te maken.

Oproeping van spelvertoners tegen subsidie, behalve voor hen, die tot het deelnemen verplicht zijn.

243v. Ordonnantie op de Grote School.

245. Oproeping van crediteuren (tweemaal).

245v. Machtiging tot het houden van een maanschut.

Verbod om hooi op te doen voor Sint Laurens en bevel om nat hooi weer uit te voeren.

246. Vroeger inslaan van hooi toegestaan mits het gekeurd zij door 2 uit het Gerecht en 1 uit de Raad.

246v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament voor het gewas.

Verbod om lieden van buiten als poorters aan te nemen dan na overlegging van een bewijs uit de plaats van herkomst.

247. Verbod van verkoop of verhuur van huizen aan vreemden dan na bewijs alsvoren en bevel aan hen die na ½ jaar geen poorter zijn.

Verbod om in vreemde rederijkerskamers te spelen.

247v. Verbod aan de kinderen om de spelen van de rederijkers na te doen.

248. Bevel om de schuttersloden uit de ommegang in te leveren.

Verhoging van het vollersloon.

Indaging wegens manslag.

248v. Indaging wegens ontduiking van de accijnzen.

Verboden om zonder licht over straat te gaan: tot Driekoningen na 6 uur, tot Lichtmis na 7 uur en tot Halfvasten na 8 uur.

1563

249. Bevel tot betaling van de tiende penning.

249v. Herhaald bevel alsvoren.

Verbod aan de wevers, behalve aan Jan Pietersz., om werpen te verven.

Verbod om buiten de stad te gaan drinken.

Bevel om aan te brengen wie de bedrjvers van de beroving van het convent van Leeuwenhorst geherbergd hebben.

250. Verbod aan de ververs die zwarte Leidse lakens verven, om tot Sint Jacob vreemde of andere lakens te verven.

Verbod om de bepoting aan de vesten te vernielen.

Indaging van bankroetiers.

250v. Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.

Bevel om de straten en platingen in orde te maken.

251. Verbod aan de ververs, die werpen blauwen, om die vóór het stalen in het water te leggen.

- Verbod om die te houten of te doen houten.
- Verhoging van het loon van de turftonders en -tonsters.
- 251v. Bevel tot het aangeven van het verblijf van een dief.
- Verbod om Engelse vellen of wol te laten kopen, zolang er inlandse in voorraad is.
- 252. Oproeping van: crediteuren (tweemaal).

1564

- Bevel tot het aangeven van het verblijf van een dief.
- 252v. Bevel om de maten en gewichten te doen ijken in het Sint Catharinagasthuis.
- 253. Oproeping van crediteuren.
- Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- 253v. Bevel om een door een gevangene verloren doek met geld terug te brengen.
- Oproep van crediteuren.
- 254. Vonnis om in boetekleed vergiffenis te vragen wegens verkoop van vlees van een ziek beest.
- Verbod van schieten aan de kinderen wegens het gevaar voor de vensterglazen.
- Verbod aan kistenmakers en timmerlieden om pijlen voor de kinderen te maken.
- 255. Verboden om langer dan een kwartier achtereen te overluiden wegens het gevaar van het barsten van de klok.
- Bevel om de Vollersgracht te diepen en de plating in orde te maken.
- 255v. Bevel om de schuttersloden in te leveren.
- Indaging wegens diefstal.
- Indaging wegens mishandeling.
- 256. Ordonnantie op de broederschap van Sint Chrispijn en Chrispiaan (Chrispinianus).
- 256v. Bevel om de appelmaten te doen ijken.
- 257. Verbod om poorters aan te nemen zonder bewijs van herkomst.
- Verbod om aan vreemden huizen te verkopen of te verhuren en bevel aan de heren van de gebuurten om maandelijks opgave te doen aan het Gerecht van de nieuw ingekomen vreemden.
- 257v. Bevel aan vreemdelingen, die na een half jaar geen poorter geworden zijn, om een bewijs van herkomst binnen 6 weken in te leveren.
- Bevel om de vreemde nacht gasten na één nacht te melden.
- 258. Verbod om naar Brugge te reizen om Spaanse wol te kopen, tenzij met toestemming van de burgemeesters, het Gerecht en de waardeins.
- Verbod aan de kuipers om tonnen te branden buiten de deur en anders dan tussen de werkklokken.
- Verboden vuilnis te werpen buiten de daartoe aangewezen putten en bevel om de putten om de 14 dagen te legen.

1565

- 258v. Verbod om rekesten aan burgemeesters of Gerecht te zenden, die niet zijn opgemaakt ter secretarie.
- Regeling van de secretarierechten.
- 259. Verhoging van het vollersloon.
- Ordonnantie op het slachten van varkens en op de bezieners.
- 259v. Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- Bevel om de straten te maken.
- 260. Ordonnantie op de secretarierechten.
- 263v. Invoer verboden van koren, voordat hiervan opgave is gedaan aan de accijnzenaar, behalve voor brouwerskoren en op de Koornbrug te koop geboden koren.
- 264. Verbod van beschadigen van doornstruiken aan de vesten, in de Doelen of op straat.
- Aankondiging van de komst van de bisschop van Groningen om hier te vormen.
- Oproeping van crediteuren.
- 264v. Aanwijzing van de plaats voor de vrije leermarkt omtrent Sint Margriet in de Nobelstraat tussen de Weversplaats en de Hogewoerdsbrug en langs de noordzijde van het Steenshuur; de fijne vellen in of bij het Sint Jacobsgasthuis.
- Verbod om hooi op te slaan vóór Sint Laurens en bevel om het reeds aanwezige hooi weer uit te voeren.
- 265. Verbod om vóór de opening op de leermarkt leer te verkopen.
- Verhoging van het vollersloon.
- Bevel om de tiende penning op het Raadhuis te betalen.
- 265v. Verbod van loterijen en rijfelarijen in de stad en de omgeving.
- 266. Verbod van de trom te roeren.

- Verbod van kaatsen bij de Grote School, aldaar drukte te maken of met stenen te werpen.
- 266v. Oproeping van crediteuren.
Hernieuwd bevel tot betaling van de tiende penning.
267. Bevel aan de kuipers om op de weekmarkt geregeld van plaatsen te wisselen.
Ordonnantie op de uitdeling van brood.
268. Verbod van het Nieuwjaarzingen.

1566

- Regeling van de invordering van schulden beneden 12 Carolusgulden.
- 268v. Indaging van ketters.
269. Bevel om de maten en gewichten in het Sint Catharinagasthuis te doen ijken.
Verbod aan vreemden beneden 12 jaar om te bedelen en gebod om binnen 's daags zonneschijn de stad te verlaten.
- 269v. Bevel om de vreemde nacht gasten aan te melden.
Bevel aan de vreemden, die binnen ½ jaar ingekomen zijn en geen poorter werden, om inlichtingen over hun persoon te geven.
Verbod van beschadigen van de doorns op de vesten en in de Doelen.
Verbod van schieten met bussen door de kinderen.
270. Verbod aan de smeden enz. om kinderbussen te maken of te verkopen.
Indaging.
Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- 270v. Ordonnantie op het raam van de Huiszitten van de Sint Pieterskerk.
271. Verbod aan vreemden om gedurende de wacht in de poorten te blijven.
Verbod voor niet-gerechtigden om tijdens de waak op de Breestraat tussen de Ketelboetersteeg en de Kerssteeg [Pieterskerk-Choorsteeg] te komen.
Bevel om de op 28 augustus uit de kerken en kloosters gestolen goederen in het Sint Jacobsgasthuis terug te brengen.
- 271v. Verbod om opnieuw kerken en kloosters te beroven.
Verbod om zonder verlof van de kloosterlingen in de kloosters te komen.
Ordonnantie op de nachtwacht.
273. Ordonnantie voor de dagwaak van de schutters in de poorten.
- 273v. Verbod om een geweer te dragen, behalve voor schout, baljuw van Rijnland, edellieden met hun dienaars, burgemeesters, Gerecht en vroedschap, dekens en hoofdmannen en schutters bij de waak.
274. Verbod van schieten, behalve in de Doelen.
Bevel om op de bon- of buurwaak te komen.
Verbod van verdere beroving van kerken en kloosters.
- 274v. Verdrag van hertogin van Parma met de Geconfedereerde edelen genaamd Geuzen.
277. Ordonnantie op de kloveniersschutterij.
- 278v. Ordonnantie op de voetboogschutterij.
280. Ordonnantie op de wacht door de schutters.
281. Oproeping van crediteuren.
- 281v. Verbod om de dienst of de geestelijken te hinderen door het zingen van liederen of lofzangen.
- 282v. Verbod om Nieuwjaar te zingen of met Driekoningen.
Indaging.
Verbod om 's avonds na 6 uur zonder licht over straat te gaan.
283. Indaging.

1567

- 283v. Aanwijzing van de loopplaatsen voor de rotten van de schutters en voor de bonnen.
285. Ordonnantie op de wachten van de schutters.
287. Verbod om anderen wegens verschil van godsdienst te bespotten of te beledigen en om schotschriften te verspreiden.
- 287v. Verbod aan kinderen om in partijen tegen elkander te vechten als papisten tegen geuzen.
288. Bevel aan de schutters om met trommelslag van het Stadhuis naar de waak te trekken.
Besluit tot het afschatten van de buitenramen en bevel om het buitengetimmerte aldaar te verwijderen.
Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- 288v. Verbod om samenrottingen boven vier man te houden of tijdingen te verspreiden.
Verbod aan vrouwen en kinderen om bij het Stadhuis te roepen, enz.

289. Verbod aan de kinderen om op straat met bussen te schieten of te spelen.
 Verbod aan de smeden om bussen voor de kinderen te maken of te verkopen.
 Verbod om aan de ingekwartierde soldaten duurder te verkopen.
- 289v. Verbod om de soldaten te hinderen.
 Bevel om de ingekwartierde soldaten te ontvangen.
 Bevel om hen kosteloos vuur en licht, zout, azijn en olie te verstrekken.
 Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament, gaande uit de O.L.Vrouwenkerk; verbod de ommegang te hinderen en bevel aan de schutters om hieraan deel te nemen.
290. Bevel om de in de drie kerken en de kloosters in en om de stad op 26 augustus weggehaalde schilderijen, beelden en sieraden binnen vier dagen terug te brengen.
- 290v. Bevel aan de gilden om hun ornamenten weer naar de kerk te brengen en aldaar daarvoor een bergplaats te maken.
 Uitschrijven van de uitgestelde ommegang van het H. Sacrament, nu uit te gaan van de Sint Pieterskerk over de Nonnenbrug, langs het Rapenburg enz. en naar de Sint Pieterskerk terug.
291. Bevel aan de schutters om in de ommegang te treden tussen de Nonnenbrug en de Bostelbrug.
 Bevel aan de gilden om met hun toortsen in de kerk te verzamelen.
 Bevel om de sacramenten volgens de oude wijze te houden.
 Verbod van paarden of schapen te weiden op de vesten, langs de straten en grachten of op de kerkhoven.
 Bevel aan de wagenaars in het Noordeinde om hun wagens 's avonds op het Zand te zetten.
- 291v. Bevel aan de wagenaars om in de stad naast de paarden te lopen, behalve bij de Brabantse koetsen, die van het span gereden worden.
 Verbod van te snel met paarden te rijden.
292. Verbod van baden in de grachten of binnen 500 roe van de stad.
 Bevel om de wapens in te leveren, behalve van schout, baljuw, burgemeesters, raden en edellieden.
 Verbod aan vreemden om met hun geweer uit te gaan.
 Bevel aan de schutters om hun wapens op de pers te brengen.
 Verbod aan de geweermakers om wapens aan de poorters te verkopen.
- 294v. Verbod van iets tegen de religie te doen en verbod van vergaderingen.
295. Verbod van oproerigheden.
 Bericht van de komst van de koning, waarschuwing, dat de wegtrekkenden geen pardon zullen krijgen en aanmaning tot inkeer.
- 296v. Vaststelling van het begin van de Sint Margrietenmarkt op de avond tevoren en van de duur op 8 dagen.
297. Verbod van invoer van nat hooi en aanstelling van vier hooikeurders.
- 297v. Bevel om, wegens de droogte, een tobbe met water voor de deur te zetten, behalve aan de grachten.
 Verbod, ter bescherming van de glazen, om bij de kerkhoven, kloosters enz. te schieten of met stenen te slingeren.
298. Uitschrijven van een ommegang voor de goede overkomst van de koning.
 Indaging van beeldstormers en ketters.
- 298v. Bevel om de achtergehouden geweren alsnog binnen 3 dagen in te leveren.
 Bevel om de schuldigen aan kindermoord aan te brengen.
299. Verbod van bedelen aan personen boven 12 jaar en bevel aan de bedelaars om binnen een dag te vertrekken.
 Aflezing van de pestordonnantie.
 Indaging van de personen van de nieuwe religie en de beeldstormers.
- 299v. Ordonnantie op het raam van de Huiszitten van de Sint Pieterskerk.
300. Indaging van ketters en wegens manslag.
- 300v. Aflezing van de ordonnantie op de slagers van 1559 en van die op het spelen van 1552.
 Verbod van vuilnishopen en mestputten buiten de aangewezen plaatsen, en bevel om die wekelijks te reinigen.
301. Bevel om de honden dood te slaan of thuis aan een touw te houden, behalve edele honden, die men op straat aan een lijn mag voeren, en bevel om de hiertoe gecommiteerden niet lastig te vallen.
- 301v. Bevel het waakgeld te betalen op straffe van in huis gegijzeld te worden.
 Verbod om varkens op de straten of kerkhoven te weiden.
302. Verbod om vóór 10 uur op de markt huiden te kopen.
 Bevel om de schuttersloden in te wisselen.
 Bevel om de straten te maken.
- 302v. Verboden om met sneeuwballen naar oudere personen te gooien of daarmee glazen in te werpen.
 Indaging van ketters, beeldstormers, enz.

- 303. Verbod om aan het garnizoen voor hoger prijs te verkopen of dit lastig te vallen.
Bevel de inkwartiering te dulden en tijdens het inkwartieren niet op straat te komen en niet voor het Raadhuis te wachten tijdens het betrekken van de wacht en het aanmonsteren.
- 303v. Verbod om op openbare plaatsen te kolven.
Toekenning van een bevoorrechtiging aan de poorters en inwoners bij het kopen van stukken boter.
Verplaatsing van de marktplaats van de bakkers, eerst bij de Sint Jansbrug, naar bij de palinglieden en appelwijken.
- 304. Bevel aan de herbergiers om de vreemde gasten schriftelijk aan te melden.
Bevel aan de vollers om wekelijks 2 penning aan de broederschap te betalen voor hun godsdienst.
Oproep van crediteuren.

1568

- 304v. Ordonnantie op de pest.
- 305. Bevel tot het aanbrengen van consistorialen, beeldstormers, enz.
Oproeping van crediteuren.
- 305v. Oproeping van crediteuren, wegens verkoop van een schip.
Indaging wegens manslag.
- 306. Indaging van ketters.
Indaging van de erfgenamen.
- 307. Oproeping van crediteuren en debiteuren van de ingedaagde ketters.
Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- 308. Verbod van het verspreiden van geschriften onder het deksel van de ondertekening door de Prins van Oranje, en bevel om die in te leveren.
- 308v. Ordonnantie op de willige decreten.
Verbod om te baggeren in de vestgrachten en in de stad, tenzij met verlof van de burgemeesters.
- 309. Verbod om vuilnis van de vest te halen.
Verbod om klei van de singels of de vesten te halen.
Verbod om de doornstruiken op de vesten, in de Doelen enz. te beschadigen.
- 309v. Verbod aan de stroverkopers om lange wissen uit te hangen, die de mensen angstig maken, en bevel hiervoor geschilderde borden te bezigen.
- 310. Aflezing van de ordonnanties op de ommegang en op de pest.
Indaging van ketters en van hun erfgenamen.
- 310v. Indaging alsvoren.
- 311. Oproeping van crediteuren (driemaal).
- 311v. Aflezing van de ordonnantie op het baden en van de gildebrief van de schippers (15 april 1568).
Vaststelling van het ingaan van de markt op Sint Margrietenavond.
Verbod van invoer van niet-bezien hooi.
- 312. Onder curatele stelling.
Aflezing van het uitschrijven van een ommegang en van het keurboek van de draperie.
Uitloven van een aanbrenghpremie van 50 Carolusgulden voor de bedrivers van moedwil op de deur van de deken van Rijnland, het inwerpen van glazen in de Sint Pieterskerk, enz.
- 312v. Afkondiging van het pardon voor enige edelen.
- 313v. Uitschrijven van een generale ommegang.
Aflezing van het verbod om 's avonds zonder licht over straat te gaan.
Oproeping van crediteuren (tweemaal).
Indaging van anabaptisten en straatschenders.
- 314. Aflezing van een missive over een generale ommegang.
Aflezing van het edict van Rijssel.
Bevel aan de gildeleden om bij hun uittreden de doodschuld te betalen of door te gaan met de betaling van de oorkondspenning.
Bevel om voor de deur te bijten.
Verbod om doornstruiken of gewas om te hakken.
- 314v. Ordonnantie op het bedelen.
Verbod van spelen op Vastenavond.

1569

- 315. Ordonnantie op het reden van voerlaken, warp en baai.
Verbod van de vaart op Engeland zonder verlof van de stadhouder.

- 315v. Indaging.
- 316. Bevel tot betaling van de zetting wegens de stadsversterking.
Verhoging van de wijn- en korenaccijns.
- 316v. Ordonnantie op het reden van schortelkleedslaken, tierentijnen, baaien enz.
- 319. Bevel van Alva tot publicatie van het pardon aan de edellieden, ondertekenaars van het compromis, die niet gevlucht zijn en bij de oude religie bleven.
- 320v. Oproeping van crediteuren.
- 321. Ordonnantie op de bakkers en op het molengeld.
- 323. Bevel tot het doen iken van maten en gewichten in het Sint Jacobsgasthuis.
Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- 323v. Oproeping van belanghebbenden bij een onder benifitie van inventaris aanvaarde boedel.
Bevel om wegens de droogte een tobbe water voor de deur te zetten, behalve aan de grachten.
- 324. Herhaald verbod van invoer van roggebrood.
Oproep van legatarissen bij een boedel als fol. 323v.
- 325. Indaging van ketters.
- 325v. Verbod om hout te leggen in de vesten of grachten tot 25 roe buiten de poorten.
Bevel om de platingen in orde te maken.
- 326. Indaging van ketters.
- 327. Bevel van Alva om de H. Sacramenten en de hostie voor de stervenden te doen geleiden door de burens en de heer van de geboorte of zijn substituut en om toe te zien dat er op straat geen onbehoorlijkheden tegenover de Sacramenten geschieden.
- 327. Bevel om de plating aan de Oude Rijn in te nemen tot 17 voet. Het werk geschiedt onder toezicht van de rooimeesters; de stad betaalt de blauwe deksteen bij stenen plating; bij hout moet die op 4 voet beneden het zomerpeil gefundeerd zijn.
- 327v. Bevel om de straten in orde te maken.
- 328. Oproeping van crediteuren.
Aanwijzing van de plaatsen op de weekmarkt.
- 329. Verbod voor jongelieden beneden 25 jaar om na 10 uur in lichte huizen of tavernen te komen.
- 329v. Bevel om het onroerend goed te doen opschrijven en te verklaren of men eigenaar of huurder is.
Verbod om de gedeputeerden te hinderen.
Uitloven van een aanbrenghpremie voor hen, die de glazen insmeten in de Sint Pieterskerk en bij de Witte Nonnen.
- 330. Indaging van ketters en wegens manslag en bedelen met valse brieven.
- 330v. Indaging alsvoren.
- 331. Bekendmaking van het beroep op de taxatie van het roerend goed voor de honderdste penning, gedurende 15 dagen.
- 331v. Indaging van de erfgenamen wegens het niet toedienen van het Sacrament aan de overledene.

1570

- Bevel tot inning van een derde van de honderdste penning van roerend en onroerend goed.
- 332. Bevel aan de gildeleden om de oorkondspenningen, boeten, enz. binnen 24 uur aan de hoofdmannen te betalen op straffe van executie. De hoofdmannen worden aansprakelijk gesteld voor het innen.
- 332v. Verbod van voorkoop van boter, hoenderen, eieren, enz. vóór 10 uur, behalve voor eigen gebruik.
- 333. Verbod om hoepels van de brouwersvaten te nemen.
Nadere indaging.
- 333v. Oproeping van de gerechtigden bij een verkoop bij willig decreet.
Oproeping van de crediteuren van een boedel (tweemaal).
- 334. Indaging wegens geweld en diefstal.
Bekendmaking van het vrijlaten van de verkoop van boter, kaas enz.
Belofte van hulp bij molest.

AFLEZINGBOEK C, 1570-1574. (Stadsarchief 1253-1575 inv.nr. 389).

1570

1. Bevel om alles gereed te houden voor de brandschouw.
- 1v. Verbod om doornstruiken en bepoting te vernielen in de Doelen, aan de vest, enz.
2. Verbod om Leids laken naar Antwerpen of westwaarts te zenden, tenzij door de uitreders verpakt.
Aflezing van de ordonnanties op de Vleeshal en op de ommegang.
Verbod van koekhakken.
- 2v. Verbod van schieten met koten.
Aflezing van de generale ommegang.
Afkondiging van een onder stadsvoogdijstelling.
Verbod van te baden in sloten of grachten binnen 500 roe.
3. Bevel tot het verbranden van verboden boeken en het met bijgevoegde specificatie inzenden ter secretarie.
Verbod van verkoop van olie anders dan in geijkte vaten; uitvoer in andere vaten toegestaan; vaststelling van het ijkloon.
4. Bevel tot betaling van de tweede termijn van de honderdste penning.
- 4v. Bevel om het hooi bij invoer te laten bezien.
5. Oproeping van belanghebbenden bij verkoop bij willig decreet.
Vaststelling van het begin van de Sint Margrietenmarkt
- 5v. Bevel tot afkondiging van de brieven van pardon tijdens de hoogmis.
Uitschrijving van een ommegang van het H. Sacrament.
6. Oproeping door het Gerecht voor de gerechtigden tot de brieven van pardon en kennisgeving dat die met een maand zijn verlengd.
- 6v. Vrijgeleide voor hen, die gebruik willen maken van de brieven van pardon.
7. Indaging.
- 7v. Ordonnantie voor de molenaars.
11. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament voor de goede overkomst van de koning.
Indaging.
- 11v. Bevel tot inlevering van de brandemmers na een brand.
12. Oproeping van crediteuren (driemaal).
- 12v. Verbod aan de slagers en varkenstekers in de stad en de Vrijheid om te slachten dan na het afleggen van de eed en met een cedel van de accijnzenaar.
Verplichting voor hen om poorter te zijn of inwoner gedurende jaar en dag en om hun namen te laten registreren.
13. Oproeping van crediteuren.
Aanbesteding van de verbetering van de Rijndijk tot Alphen.
Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament.
- 13v. Verbod aan de tappers om bier te verkopen boven de prijs.
14. Oproeping van zoetelaars voor leveringen aan de dijkwacht.
Oproeping van gegadigden voor het maken van de Rijndijk.
Ordonnantie voor de bakkers.
- 14v. Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament. Aan de gildebroeders bevolen om hieraan in persoon deel te nemen met hun toortsen.
15. Verbod van schepen in de grachten te doen zinken.
Aanwijzing van de Rijn tussen de wijnkraan en het Sint Catharinagasthuis als marktplaats voor de kaasverkopers.
Bekendmaking van de aanbesteding van de Rijndijk tussen de Witte Poort en Katwijk.
Verbod om 's avonds zonder licht over straat te gaan.
Verbod van kolven of balslaan op openbare plaatsen.
Verbod van het roven van de doornstruiken of -gewassen.
16. Verbod van Nieuwjaarszingen of op Driekoningen.
Bevel om de nacht gasten aan de officier vóór 9 uur te melden.

1571

- Oproeping van crediteuren (tweemaal).
- Bevel tot betaling van de derde termijn van de honderdste penning.
- 16v. Oproeping van belanghebbenden bij verkoop bij willig decreet.

17. Aflezing van de ordonnantie op de boelhuizen.
Oproeping van crediteuren van voortvluchtigen.
- 17v. Oproeping van crediteuren.
Bevel om de maten en gewichten te doen ijken in de Vleeshal.
18. Bericht van de inkwartiering van twee vendels Spaanse voetknechten en verbod om zijn huis onbekwaam te maken voor inkwartiering.
- 18v. Indaging van de deelnemers in het leger van de vijand.
Bevel om de daders van het verzet tegen de soldaten in de Hogewoerdspoort aan te geven en verbod om hen te herbergen.
19. Verbod om buiten de poorten te gaan drinken.
Verbod van voor het Stadhuis, in de poorten of waar wacht is te gaan wandelen en om te gaan voor de logeerhuizen van de officieren en sergeanten.
Verbod om de inkwartiering af te kopen.
- 19v. Bekendmaking van het accoord met het Spaanse garnizoen betreffende de inkwartiering.
20. Verbod om na 10 uur zonder licht over straat te gaan.
Oproeping van crediteuren.
Uitschrijven van een generale ommegang van het H. Sacrament tegen de overstromingen.
- 20v. Verbod van uitbesteden of uitkopen van inkwartiering.
21. Bevel aan de herbergiers om de nacht gasten vóór 9 uur schriftelijk aan de officier te melden.
Oproeping van crediteuren.
Verbod van schieten met kinderbussen.
- 21v. Verbod aan leprozen om in de stad te komen, behalve die doortrekken om zich te laten keuren en dan hoogstens één nacht.
Aanwijzing van het Steenschuur zuidzijde (thans Rapenburg) tussen de houten brug bij de Vliet en de brug over de Cellebroersgracht als turfmarkt.
22. Oproeping van crediteuren.
Bevel tot betalen van de omslag voor het garnizoen.
- 22v. Indaging van de daders van het verzet tegen de soldaten in de Hogewoerdspoort.
Indaging.
23. Verbod van te schieten met bogen naar glazen of vogels.
- 23v. Verbod om de daders als fol. 22v. te herbergen.
Verbod om huizen te verkopen of te verhuren aan vreemden zonder bewijs van herkomst.
24. Bevel aan de heren van de gebuurten om alle niet-poorters en inwoners, die hier sinds twee jaar gevestigd zijn, aan te melden.
Bevel om elk kwartaal de gebuurte te visiteren en de nieuwe bewoners op te geven.
Bevel om binnen 8 dagen heren van de gebuurte te kiezen, waar die ontbreken.
- 24v. Verbod om in de tuinen te komen stelen.
Oproep van belanghebbenden bij verkoop bij decreet.
25. Ordonnantie op de bedelaars.
Oproeping voor de afrekening betreffende de inkwartiering.
- 25v. Uitschrijving van een ommegang van het H. Sacrament wegens de overwinning op de Turken.
26. Ordonnantie voor de nachtwacht.
27. Ordonnantie op de wacht.
- 27v. Oproeping van gegadigden voor de uitdeling van het door de stad gekochte koren.
Verbod van dansspelen als potverteren van de buurten en opwekking tot weldoen wegens de slechte tijden.
28. Verbod van schieten of werpen bij de kerken, kerkhoven en huizen.
Verbod van het aantal kinderen te hoog aan te geven voor de uitdelingen door de huiszittenmeesters.
Verbod van Nieuwjaar te zingen.
- 28v. Verbod van doornstukken te roven.
Oproeping bij verkoop bij willig decreet.

1572

- Uitschrijven van een ommegang van het H. Sacrament wegens de geboorte van erfprins Ferdinand.
- 29v. Verbod van sneeuwballen gooien.
30. Bevel om voor zijn deur te bijten.
Bevel om de straten in orde te maken.
Verbod van baldadigheden door kinderen.

- Verbod van tegen de overheid te spreken of te schrijven. Uitloven van een aanbrenghpremie tegen de overtredders.
- 30v. Oproeping van hen die bereid zijn om victualiën te brengen naar het leger van Bossu te Rotterdam.
Verbod om doornstruiken buiten te beschadigen of uit de tuinhuisen te stelen.
31. Bevel om vóór 10 uur de vreemde gasten aan te melden.
- 31v. Verbod aan de nachtwachten om vóór de aflossing te vertrekken.
Bekendmaking van de verlenging van het generaal pardon.
Aflezing van een generale ommegang van het H. Sacrament.
32. Oproeping voor de brandschouw.
Bevel om een tobbe met water voor de deur te zetten wegens de droogte, behalve aan de grachten.
- 32v. Verbod aan de kinderen om geuzen tegen papisten te spelen.
Resolutie van de Staten van Holland betreffende de heffing van de twaalfde penning van huren, vruchten en inkomsten uit landerijen.
34. Bevel tot het aangeven van de nachtgasten.
Bevel om de maten en gewichten te doen ijken in de Vleeshal.
- 34v. Oproeping van crediteuren.
Bevel om behoorlijk te waken.
Verbod om personen lastig te vallen of huizen, kloosters of kerken te beschadigen.
35. Bevel om de vreemde gasten aan te geven.
Ordonnantie voor de schutters (later ingevoegd blad).
- 35v. Verbod om uit de stad te vertrekken op boete van 100 gouden realen, en gebod aan de uitgewekenen om in twee dagen terug te komen.
Bevel om in persoon te waken en om niet onderling te twisten.
36. Ordonnantie op de dagwaak in de poorten.
- 36v. Verbod om personen of goederen te arresteren zonder verlof van het Gerecht, de hoofdman en de gecommitteerden tot de wachten.
37. Verlenging van de termijn voor terugkeer van de uitgewekenen met 8 dagen.
- 37v. Bevel om de munten aan te nemen tegen de evaluatie.
Verbod om conventualen uit of in de stad te laten, behalve de melksters en de Minnebroeders en de bewoonsters van de buitenconventen.
Bevel aan de bakkers om niet boven de broodprijs te verkopen.
- 37A. Ordonnantie op de wacht.
38. Verbod van uitvoer van proviand buiten consent van het Gerecht.
Bevel aan de vreemden om zich te melden of te vertrekken en vereist stellen van een biljet voor de inkwartiering.
39. Verbod van beledigen van de hoplieden van het garnizoen.
Bevel om tot het einde op de wacht te blijven.
Bevel aan de rotmeesters om appèl te houden.
- 39v. Verbod van bemoeilijken van geestelijke personen of gebouwen.
40. Verbod om bij het geschut te komen.
Bevel tot inkwartiering, doch alleen van de soldaten en bevel om de soldatenvrouwen en kinderen uit de stad te zenden.
Verbod om in de kloosters te gaan teren of die lastig te vallen.
Verbod om de inkwartiering uit te kopen.
Veroordeling van de onwillige luitenant W. van Soutelande.
- 41v. Verbod om dronken op de nachtwacht te komen of te vroeg weg te gaan.
Verbod om na 9 uur aan de nachtwacht te tappen.
Herhaling van het vonnis als fol. 40v.
42. Bevel tot inleveren van de verborgen gestolen meubelen en papieren.
- 42v. Oproeping van zoetelaars voor het leger van Van der Marck voor Amsterdam.
43. Verbod om het klooster van de Minnebroeders te bestelen en bevel om het gestolene in te leveren.
Verbod van invoer van gestolen vee.
- 43v. Bevel tot inkwartiering, doch slechts op een biljet.
Verbod om de stad te verlaten en bevel aan de uitgewekenen om terug te keren.
Verbod van uitvoer van brood.
- 43A. Wachtordonnantie en vaststelling van de loopplaatsen en verdeling van het bijten van de vestgrachten.
44. Bevel tot betalen van het weekgeld voor aankoop van koren voor de armen.
- 44v. Uitschrijven van een wapenschouw bij de komst van de prins van Oranje en graaf Van der Marck.

- Bevel om de goederen van de gilden uit de kerken naar het Raadhuis te brengen.
45. Oproeping van crediteuren.
Bevel om voor zijn deur te bijten.
Ordonnantie op het bijten van de vestgrachten.
- 46v. Ordonnantie op het afbreken van de buitengetimmerten.
Verbod om de buitenkloosters te bestelen.
47. Bevel tot betalen van de omgezette lening voor de Prins van Oranje.
Bevel om voor de deur zand te strooien.
- 47v. Ordonnantie op het bijten van de grachten.
- 48v. Bevel aan de bonmeesters om alle mannen tussen 18 en 60 jaar op te geven.
Bevel aan de schutters om een zijdgeweer te dragen.
49. Hernieuwd bevel tot betalen van de omgezette lening.
Bevel om de helft van de honderdste penning te betalen.
- 49v. Bevel tot inkwartiering.
Oproeping van werklieden met bijl en schop en bevel aan de gebuurten om de zesde man te zenden voor de verdedigingswerken.
Bevel aan de heren van de gebuurten en de bonmeesters om daarbij appèl te houden.
Bevel aan de heren van de gebuurten om mannen te zenden voor het bijten en het vrijmaken van de omgeving van de stad.
50. Bevel om alles buiten de grachten te raseren.
- 50v. Verlaging van de prijs van het Engels bier ten behoeve van de inkwartiering.
51. Oproeping van crediteuren.
Ordonnantie op het verwijderen van planting en getimmerten buiten de grachten, het binnenhalen van de bouwmaterialen voor de fortificatie en de verplichte levering van materialen.
- 51v. Bevel om bij rekwisitie van sleden of paarden zich hiermee aan de Witte Poort te melden.

1573

53. Bevel aan de buitenlieden om koren bij invoer te veraccijnzen.
Bevel aan de officieren en soldaten om naar het veldleger te trekken (op bevel van de Prins van Oranje).
- 53v. Bevel aan de voerlieden om zich bij rekwisitie van hun paarden voor het Stadhuis te begeven.
Bevel om de ingekwartierde soldaten met hun vrouwen en kinderen, hun paarden en de hoplieden, waartoe zij behoren, te melden.
Bevel aan de Waalse soldaten, die niet tot het garnizoen behoren, om met vrouwen en kinderen binnen één dag te vertrekken en verbod om hen langer te herbergen.
54. Ordonnantie op de inkwartiering.
55. Bevel tot betalen van de helft van de honderdste penning.
Bevel aan de uitgewekenen om binnen 8 dagen terug te keren.
Bevel om de bomen buiten de vesten om te houwen en de buitengetimmerten af te breken.
- 55v. Verbod aan de schutters om tijdens de waak te drinken, bier te doen halen of elders te gaan drinken.
Bevel om aan elke poort met 4 schutters en een rotmeester te waken.
Regeling van de boeten.
56. Bevel om sleden voor zijn huis of herberg te stellen en zich niet aan de rekwisities te onttrekken.
- 56v. Bevel aan de soldaten om zich onder hun vaandel buiten de stad te begeven en bevel om soldaten alleen op hun paspoort binnen te laten.
Bevel om met bijlen op te komen om op de Haarlemmermeer te bijten tot ontzet van Haarlem.
57. Oproeping bij verkoop bij willig decreet.
- 57v. Vonnis van een hoofdman van de schutterij wegens het zich verwijderen van de nachtwoak.
58. Bevel aan veertigen en vroedschappen om in persoon te waken.
Bevel tot betalen van het weekgeld tot afkoop van de inkwartiering.
- 58v. Bekendmaking van de zitting van de gecommitteerden tot het verstrekken van obligaties voor het ten behoeve van het stempelen of kloppen in te nemen geld.
59. Nieuw bevel aan de uitgewekenen om binnen 8 dagen terug te keren.
Herhaald bevel tot betaling van de honderdste penning.
- 59v. Bevel aan de herbergiers om geen gasten te weigeren.
Verbod om lood, ijzer enz. van de kloosters en huizen te roven, dit op te kopen of uit te voeren.
Bevel om de gestalde paarden op te geven, ter beperking van de verduistering van paarden van het leger.
60. Bevel aan hen, die Franse soldaten, hun vrouwen of kinderen herbergen, om die aan te melden en bevel aan de bijlopers om binnen een dag te vertrekken.

- 60v. Verbod aan kinderen om huizen of glazen te beschadigen.
Oproeping van zoetelaars voor het leger en voor de vloot op de meren.
Bevel aan vrouwen, kinderen en voor de dienst ongeschikten om bij alarm in huis te blijven en bij tochten en in de dienst in de omtrek, op 100 gulden, behalve voor vrouwelijke hulpen voor kraamvrouwen.
Bevel aan de schutters en voor de dienst geschikten om op klokslag met hun geweer op hun hoefslag te komen.
- 61v. Bevel aan de ronddolende soldaten, die niet tot het garnizoen behoren, om de stad te verlaten.
Bevel om een hopman alleen op zijn paspoort in de stad toe te laten.
Bevel tot betaling van de honderdste penning.
Bevel om soldatenvrouwen zonder paspoort niet in de stad te laten.
- 62v. Verbod om zondag in het openbaar te werken.
63. Bevel aan de onwillige roeischippers om met hun schuiten aan het bevel om naar de Kaag te varen gevolg te geven.
Verbod om Engelse en zware bieren boven de prijs op de Kaag of in het leger te Sassenheim te verkopen.
- 63v. Bevel aan de bezitters van getekende ordonnanties voor leveringen aan het leger om die ter secretarie te doen registreren en oproeping van hen, die nog vorderingen hebben.
64. Bevel tot verwijdering van de buitengetimmerten en geboomten.
- 64v. Bevel aan hen, die ter ontduiking van de belastingen een kleiner huis huurden, om hun oude woning weer te betrekken.
65. Bevel om voor drie maanden koren in te slaan.
Bevel om het geld volgens de zetting van het placcaat aan te nemen.
- 65v. Uitschrijven van een wapenschouw voor de schutters.
Verbod om kramen te plaatsen binnen de ring voor het Raadhuis.
Bekendmaking van het aankopen van rogge en bevel om koren in te slaan.
66. Bevel aan de soldaten om naar hun vendel terug te keren.
Bekendmaking dat de gecommiteerden korter zitting houden, omdat weinig geld ter stempeling wordt aangeboden, uit vrees voor depreciatie van de daarvoor te ontvangen obligaties, en aanbieding van de helft van het voordeel bij het inleveren.
- 66v. Bevel aan de gilden om hun roerend goed en brieven in te leveren en een staat van de inkomsten.
Bevel aan de schuldenaars om alleen aan de gecommiteerden te betalen.
67. Nader bevel om graan in te slaan en aanbieding tegen de oude prijs.
- 67v. Verbod aan de kinderen om glazen in te smijten of baldadigheden te bedrijven.
Verbod om langer Franse soldaten te herbergen.
68. Bevel aan de Franse soldaten om uit de stad te vertrekken.
Bevel om de tweede termijn van de honderdste penning te betalen.
69. Bevel aan de soldaten om zich naar hun vendel te begeven.
Aanwijzing van het Rapenburg voor het klooster Roma als ligplaats voor de turfschepen.
Bevel aan de soldaten om binnen drie uur naar het veldleger te vertrekken en verbod om hen langer te herbergen, behalve gekwetsten en met verlof.
Bevel aan hen, die soldaten herbergen, om de namen ter secretarie te melden.
Bevel aan de schippers om bij invoer van kornel of zemelen hiervan aangifte te doen aan de accijnsmeesters, met opgave van de naam van de koper.
- 69v. Bevel aan de molenaars om kornel en zemelen zonder die afgifte niet te malen.
Oproeping van vrijwilligers voor hulp in het veldleger te Sassenheim aan Haarlem.
71. Bevel aan de gedroste schepelingen van de vloot op de meren om zich weer daarheen te begeven.
Bevel tot betalen van de ruitergelden.
Oproeping van vrijwilligers voor het leger van de Prins.
- 71v. Bevel tot betaling van het over 3 maanden te heffen weekgeld.
72. Oproeping van pioniers en gravers voor het leger.
Verbod om ten plattelande te bedelen of het landvolk lastig te vallen.
- 72v. Verbod aan de zieke soldaten in het logies om de stad in te gaan en bevel aan de vrouwen en kinderen om het huis te verlaten.
73. Bevel om alle schoppen en spaden in te leveren, en bevel om de huizen te openen voor de inspectie of niets verborgen is.
- 73v. Bevel aan de schutters, die op een roer gesteld zijn, om daarmee op de wacht te komen en niet met een halsgeweer.
Bevel tot betaling van de door de Staten uitgegeven renten, ook betaalbaar door het inleveren van gekeurd zilver.

74. Oproeping van vrijwilligers voor de vloot.
- 74v. Bevel aan de niet tot het garnizoen behorende soldaten om terstond naar hun vendel te gaan.
75. Bevel om het weekgeld voor de stadsversterking te betalen.
Bevel om de door het Gemeneland verkochte renten te betalen.
Bevel om alle schoppen en spaden in te leveren.
- 75v. Bevel aan de vagebonden om de stad te verlaten.
Oproep van vrijwilligers om met 14 rot schutters en met het garnizoen het te velde staande koren te gaan binnenhalen.
76. Bevel om de helft van zijn aandeel koren in te slaan, dat nog door de stad voor de oude prijs wordt verkrijgbaar gesteld.
Verbod om onnodig op straat te komen en aan de poorten het nieuws te horen, dat de bevolking verontrust.
- 76v. Bevel om de geherbergde soldaten en ruiters ter secretarie te melden.
77. Bevel aan de Duitse hoplieden en soldaten om te Leiderdorp te verzamelen.
Oproep van werklustigen voor het werk aan het bolwerken.
Bevel tot verwijdering van buitengetimmerten en geboomte.
- 77v. Bevel om alle zout, turf, takken, hout, zuivel, hooi en fourage binnen 2 mijl in de stad te brengen.
Aanbesteding van het ravelijn buiten de Rijnsburgerpoort.
Nader bevel tot verwijdering van de buitengetimmerten, enz.
78. Bevel aan de buitenlieden om zich van brood en koren te voorzien te Delft, Gouda en Rotterdam.
Premie voor aanvoer van zuivel en brood.
Ordonnantie op de gemenelands-accijnzen op wijn, bier, koren en vlees, tijdelijk aan de steden zelf ontnomen.
- 79v. Ordonnantie op het garnizoen en inkwartiering.
81. Ordonnantie op het werken aan de stadsversterkingen.
- 81v. Oproep van vrijwilligers voor een aanval op de vijand te Hazerswoude.
82. Verbod van verbergen van gestolen goed.
Kennisgeving van de oproep van vrijwilligers voor de vloot onder Maerten Zegers te Rotterdam.
- 82v. Ordonnantie op de werklieden aan de bolwerken.
Verbod om na poortsluiting in herbergen te gaan drinken of daar te tappen, behalve aan logeergasten.
83. Bevel aan vreemde ongehuwde vrouwen om de stad te verlaten en evenzo aan de soldatenjongens, behalve die van de officieren. Toegestaan wordt één jongen per 3 soldaten of ruiters.
- 83v. Ordonnantie van de prins van Oranje op de wachten.
85. Ordonnantie alsvoren op de soldaten.
- 88v. Bevel om klachten over soldaten bij hun kapitein in te dienen.
89. Bevel om de aan een hospitaal geleende meubelen en beddegoed terug te halen.
Bevel aan de boeren in Oegstgeest, Rijnsburg, Katwijk en Valkenburg om het rijpe koren te maaien en naar de stad te brengen op verbeurte van het koren.
- 89v. Opvordering van paarden en wagens om het koren binnen te halen.
90. Bevel om klachten over soldaten bij de schepenen in te dienen.
- 90v. Verbod van koekkramen op straat, behalve tijdens de vrije jaarmarkten.
Verbod van koekhakken.
Aanwijzingen van (de Hoogstraat) tussen Visbrug en Sint Jansbrug als marktplaats voor brood, koek en krakelingen.
91. Bevel om de soldatenvrouwen en kinderen aan te melden.
Aanbesteding van het wegvoeren van de aarde van de oude singel tussen de Hogewoerdsbrug en de nieuwe brug naar buiten de Hogewoerdspoort, 's avonds na 4 uur.
Verbod om speelhuisjes enz. buiten de stad zonder verlof af te branden.
- 91v. Oproeping van crediteuren.
Verbod om onrijp koren af te snijden en verplichte controle bij invoer.
92. Oproep van vrijwilligers om met het krijgsvolk het inhalen van de oogst te beschermen.
- 92v. Verbod aan kinderen om in groepen te vechten.
Verbod van ontduiken van de vleesaccijns.
93. Opvordering van de schuiten, op te leveren aan de Rijn tussen de Karnemelksbrug en de Hogewoerdspoort.
Oproeping van vrijwilligers om uit te trekken.
Bevel aan de schutters om op straat steeds met hals- en zijdgeweren te verschijnen en de roergangers met brandende lont, doch niet met hun mantel.

- Bevel aan de vroedschappen om met zijdgeweel over straat te gaan.
- 93v. Bevel aan vroedschap en schutters om in personen te waken.
Vrijgeven van de nog niet verwijderde buitenbetimmeringen en geboomte binnen een half uur gaans, behalve de molens, aan de vrijbuiters.
94. Herhaald bevel aan de schutters als fol. 93v.
Verbod aan vrouwen en kinderen en aan burgers zonder zijdgeweel om op de vesten of wallen te komen.
95. Bevel aan de schutters om met vliegende vaandels de wacht te betrekken en om 's avonds voor het Stadhuis in de ring te komen.
Oproeping van werklieden met gereedschappen tegen 5 stuiver per dag.
- 95v. Vernieuwing van de brandkeuren en verbod om vuur aan te leggen anders dan in stenen schoorstenen.
Bevel aan de buitenlieden in de stad om steeds een schop of spade gereed te houden (boven 18 jaar).
96. Kennisgeving van de overwinning op 11 en 12 oktober.
- 96v. Verbod om zonder commissie als vrijbouter op te treden.
97. Bevel aan de vrijbuiters om de gemaakte prijzen aan het Gerecht of aan de gecommiteerden af te geven.
Aanstelling van een commissaris voor prijsverschillen.
- 97v. Ordonnantie op de bonwacht.
98. Machtiging aan de schutters om wegens de koude, op de wacht hun mantels enz. te dragen.
- 98v. Bevel tot matigheid, verbod van bier te tappen boven 25 stuivers de ton, verbod van gelagen in herbergen, verbod van eetwaren boven de prijs te verkopen (zout en koren).
- 99v. Verbod om geroofd vee of goed te kopen, voordat dit door de commissaris tot buit is verklaard.
100. Verbod om zonder machtiging op vrij buit uit te trekken.
Machtiging aan het Sint Catharinagasthuis om oortjes te slaan en bevel aan de bakkers, korenkopers, brouwers en tappers om die aan te nemen in betaling.
- 100v. Herhaald bevel tot afbraak van de buitengetimmerten, ook de kalkovens, doch met uitzondering van de molens.
101. Verbod om hooi te kopen van de ruiters, enz.
- 101v. Bevel om de hooischelven binnen 8 dagen van de straat te verwijderen.
102. Verbod om as in het water te smijten.
Verbod om 's avonds na het betrekken van de nacht zonder licht over straat te gaan.
- 102v. Bevel aan de bonmeesters om tegen vier uur de kaarsen in de lantaarns en lichthuisjes te plaatsen.
Verbod om eetwaren boven de hierbij bepaalde prijzen te verkopen.
103. Verbod om huizen en zolders boven de geschatte waarde aan de buitenlieden te verhuren.
- 103v. Verbod van eetwaren boven de prijzen te verkopen.
104. Ordonnantie op de verhoogde gemenelands-accijnzen.
- 106v. Verbod om 's avonds na het betrekken van de wacht zonder licht over straat te gaan.
107. Bevel aan de bonmeesters als fol. 102v., tegen 5 uur.
Herhaald bevel om de hooischelven van de straat te verwijderen.
- 107v. Bevel aan de soldaten om hun vrouw en jongens boven het toegestaan getal uit de stad te zenden en bevel aan de logiesgevers om de namen op te geven.
108. Bevel om alle schuiten in het Rapenburg te brengen om te registreren.
Verbod aan de omwonenden om kolen en vuur uit de wachtplaatsen en poorten te halen.
- 108v. Ordonnantie op het opkomen van de schutterij.
Aanwijzing van de loopplaatsen en stellen onder het bevel van de kapiteins en luitenants van het garnizoen bij afwezigheid van schout, burgemeesters en schepenen.
- 109v. Bevel om de grachten te bijten.
110. Bevel aan een vendel schutters om de buitengetimmerten te verwijderen.
Vaststelling van het maalloon bij de rosmolens in de stad, waar de molenaars van de afgebrande buitenmolens malen, en van het loon voor de paarden in de molen.
- 110v. Bevel om de papieren noodmunten van 20 stuiver in betaling aan te nemen.
111. Bevel tot betaling van het tot inwisseling van het noodgeld uitgeschreven weekgeld, regeling hiervan, invordering door inkwartiering.
112. Bevel om de geschillen over logieskwesties voor de gecommiteerden te brengen; regeling van de rechtspraak over soldaten; verbod om hun geweer te panden of te kopen.
- 112v. Regeling van de verhoogde waarde van het wisselgeld en invoering van het papieren noodgeld.
113. Bevel aan het garnizoen om nog tijdelijk de oude kwartieren te betrekken in afwachting van de nieuwe indeling op eigen kosten.
Bevel om de noodmunten van ¼ gulden voor 5 stuivers aan te nemen.
Uitschrijven van een wapenschouw op het Sint Pieterskerkhof en het Rapenburg.

- 113v. Verbod aan de vrijbuiters om de ingezetenen van Leiden en Rijnland lastig te vallen.
Bevel aan hen om de gevangenen over te leveren aan de baljuw van Rijnland en niet zelf te doen afkopen of goederen tot zich te nemen.

1574

- 114v. Bevel aan de huislieden die de stad willen verlaten om hun naam en hun goed te doen aantekenen.
Bevel aan de dorpsbesturen om opgave te doen van hun te Leiden onderhouden wordende armlastigen.
115. Opvordering van de schuiten, te brengen aan de Rijn tussen de Visbrug en de Bostelbrug, elke schuit met 2 man, om hooi te halen.
Verbod om de papieren noodmunten te weigeren.
Bekendmaking van de verkoop van het hooi staande aan de Nieuwe Rijn.
Verbod van schuiten in de Vollersgracht te doen zinken.
116. Bevel aan de soldaten om zelf hun kost te betalen en bevel aan de burger het hiervoor te heffen weekgeld te betalen.
- 116v. Intrekken en bevel tot inlevering van de oude noodmunten wegens het namaken hiervan; keuring en heruitgifte met klop.
- 117v. Vergunning aan de huislieden om hooi van het land te gaan halen, mits met een paspoort.
118. Prijszetting voor levensmiddelen.
119. Bevel tot inlevering van de noodmunten van 5 stuiver wegens het namaken hiervan; keuring en heruitgifte na onderzoek.
- 119v. Verbod aan de gegoeden, die koren in voorraad hebben, om stadsbrood te doen halen en verbod van dit brood weer te verkopen.
120. Aanstelling van 7 aalmoeshaalsters om voor de armen in te zamelen.
Bevel tot inlevering van de buurpenningen en verbod om hierover vergaderingen te houden.
- 120v. Bevel aan drie vendels schutters om met werktuigen uit te trekken om Stienevelt en Zijlhoff te slechten, en het hoofd van de Zijlbrug (Spanjaardsbrug) af te breken en de Rijn aldaar te stoppen.
121. Oproeping van alle aangestelde pioniers en gravers en verdere werklieden.
Oproepingen van personen met verrejagers.
Verbod aan de huislieden om boter in tonnen of potten te leggen en bevel om de boter in stukken te verkopen.
- 121v. Prijszetting voor boter.
Verbod om kalveren jonger dan 14 dagen te slachten en voordat zij aan de ring voor de hal zijn gebracht en door de halmeester aldaar zijn gezien.
Aanstelling van een nieuwe ontvanger van het weekgeld.
122. Aanstelling van 2 personen tot het innen van de penningen van doodkleden, hoedgelden enz. onder de heren van de gebuurten en de thesoriërs berustende. De eerstbenoemde vrouw bleek niet voldoende gezag tegenover hen te hebben en verzocht daarom ontslag.
- 122v. Verbod aan de kinderen om met stenen of met sneeuwballen te werpen of op straat te vechten.
Bevel tot betaling van het weekgeld op straffe van inlegering.
123. Bevel om de wijnvoorraden te laten opschrijven voor de zieken.
Verbod aan bedelaars om om geld te dobbelen.
- 123v. Bevel om de zuivelvoorraden te laten opschrijven.
Verbod om hiertoe bij derden in de kelder te komen nazien, tenzij in opdracht van het Gerecht.
124. Bevel aan alle wapendragenden om met zijd- of halsgeweer op de straat te komen.
- 124v. Uitschrijven van een biddag voor de overwinning op 28 januari in Zeeland en het overgaan van Duinkerken.
Bevel aan de schutters en hun officieren om bij het op- en afgaan van de wacht het vaandel te volgen en zich aan de wachtordonnantie te houden.
125. Bevel om de grachten te bijten.
Bevel aan de dagwacht om de bijters te beschermen.
Bevel aan de oproepenen om niet te ver weg te gaan bij het bijten.
- 125v. Uitschrijven van een wapenschouw van de schutterij wegens het overgaan van Middelburg. Verbod aan vrouwen en kinderen om daarbij te hinderen.
126. Bevel aan allen die weg willen; om morgen op paspoort te gaan.
- 126v. Oproeping van crediteuren.
127. Bevel tot bekendmaking van de missive betreffende het overgaan van Middelburg en Arnemuiden, welke geen geloof had gevonden.
Ordonnantie op het garnizoen.
128. Bericht, dat het vroeger in de proviandhuizen uitgedeelde brood voortaan in de bonhuizen zal uitgereikt

worden volgens de lijsten van de behoeftigen, wegens het afhaken van brood door daartoe niet gerechtigden.

Bevel om op de eed te verklaren, als men geen koren bezit.

129. Bevel om de brouwerstonnen terug te zenden.

Bevel om het reeds tijdens het beleg gebrouwen grovere bier te doen registreren en veraccijnzen en om voortaan niet als particulier bier te brouwen, dan licht bier, na verkregen verlof en na eed.

129v. Verbod om buiten de stad mout te verkopen, behalve aan brouwers in prinsensteden.

130. Weer vrijlating van het brouwen door de brouwers, mits de accijns betaald worde.

Intrekking van het papieren geld en vervanging door minderwaardig zilver.

Oproeping van wie meer dan 25 gulden aan papier heeft.

130v. Intrekking van de prijszetting en van de verhoging van het geld terstond na het ontzet.

131. Verbod om goederen zonder paspoort uit de stad te voeren.

Aanwijzing van de kraan als losplaats voor schuiten met boter en kaas en van de botermarkt naast de waag als verkoopplaats; verbod om op weg naar de stad te verkopen.

131v. Bevel tot afkondiging van het placcaat tot bescherming van de buitenlieden.

Bevel tot inlevering van het papieren geld.

132. Hernieuwd bevel alsvoren.

132v. Hernieuwd bevel alsvoren van de koperen noodmunten.

Bevel aan de herbergiers om 's avonds hun nacht gasten te melden.

133. Verbod aan de schippers om de korenaccijns te ontduiken.

133v. Verbod van broodimport.

Verbod aan de bakkers om te knoeien met gehalte of gewicht van het brood.

Bevel aan de gecommiteerden voor het stempelen van het geld om zich bij de waardebepaling naar Delft te richten.

134. Bevel aan de soldaten, buiten het garnizoen, binnen één dag de stad te verlaten.

Bevel om vorderingen tegen de soldaten bij de secretarie op te geven.

134v. Verbod van herbouw binnen de limieten van het octrooi, namelijk 1000 roe voor ambachten en tapperijen, 500 roe voor getimmerten en 1000 roe voor andere dan boumanswoningen.

135. Bevel om alle mest op de straten en platingen binnen 3 weken weg te halen.

Bevel om gezonken schepen binnen 8 dagen te verwijderen.

135v. Ordonnantie op de gemenelandsaccijnzen.

136v. Bevel tot betaling van de quotisatie.

Verbod van herbergen en tappen zonder verlof van het Gerecht.

137. Bevel aan de poort- en boomsluiters om proviand voor het leger van de prins in (Zalt)Bommel vrij door te laten.

137v. Bevel aan de soldaten buiten het garnizoen om naar hun vendel te gaan.

138. Bevel aan hen, die briefjes wegens ingeleverd papieren en koperen geld hebben van de gecommiteerden tot de brooduitdeling, om binnen 3 dagen hun brood te halen.

Verbod om zonder verlof de op de kant opgeschoten stadsaarde weg te halen.

Verbod van invoer van zemelen zonder speciaal verlof.

Bevel dat de schutters bij de schutterij blijven en niet ingedeeld worden bij de bonwacht

138v. Ordonnantie op de nieuwe stedelijke impost voor de inlossing van de koperen en papieren noodmunten.

143. Oproeping van verkopers van victualiën voor het leger van de Engelsen in Alphen en Valkenburg.

Verbod van te licht brood.

143v. Uitschrijving van een wapenschouw voor de schutters.

Verbod aan de huislieden over de Rijn om koren te halen te Delft, Gouda of Rotterdam.

Verbod aan de schutters en officieren om met hun mantel de wacht te betrekken.

144. Verbod om stadsdoornstruiken en bomen om te hakken.

Machtiging aan de vrouwen en kinderen beneden 16 jaar om de stad te verlaten met het oog op de aanstaande insluiting.

Bevel aan de schutters en officieren om zonder mantel uit te gaan, doch met hals- en zijdgeweer, kruit en lont.

144v. Bevel om het vee 's avonds binnen de stad te drijven op verbeurte van 6 stuivers per beest aan schutgeld.

Verbod om zuivel vóór de poorten op te kopen en bevel om het opkopen over te laten aan de gecommiteerden.

Bevel om de ruigten rond de stad te verwijderen, voorlopig met uitzondering van de kruisdoorns.

145. Prijszetting voor boter, karnemelk en wei.

Verbod om de wacht te verlaten voordat die afgelost wordt.

- Bevel om de wachtmeesters te gehoorzamen en verbod van drank of insolentie tijdens de wacht.
Gemeenverklaring van de weiden om de stad voor het weiden van vee.
- 145v. Verbod aan vrouwen en kinderen om op de vesten te komen.
Bevel aan de geweerdragers om bij alarm op te komen aan hun hoefslag.
Bevel tot het afleggen van een eed van trouw.
146. Bevel om de beesten in de weiden bij Leiden te doen registreren.
Machtiging om alle lege schuiten in beslag te nemen voor de werken tot verdediging van de stad.
- 146v. Verbod om tijdens het beleg bier te brouwen boven twee gulden. Het reeds gebrouwene mag verkocht worden, doch moet aangetekend worden.
Herhaald bevel tot het afleggen van een eed van trouw.
147. Uitschrijven van een dank- en bededag voor de overwinning over Antwerpse schepen in Zeeland, bij Wormer en bij Vlaardingen.
- 147v. Prijszetting voor levensmiddelen.
148. Huurbepaling voor het gebruik van de gemeen verklaarde weiden.
Verbod om de niet-vruchtgevende beesten binnen de kring van de schansen en wachters te weiden, behalve die van de eigenaars van de weiden, en verlof om wachters bij dit vee te stellen.
- 148v. Bevel om de wachtklok van 6 ½ tot 7 uur te luiden en om 7 uur de wacht te betrekken.
Bevel aan de buitenlieden om boter in stukken te verkopen en in het Boterhuis.
Verbod aan de tappers om aan soldaten of vrijbuiters te tappen of aan de burgers na 7 uur 's avonds.
149. Opheffing van het verbod om boter buiten de Boterhal te verkopen.
- 149v. Bevel om de paarden op stal te houden en niet buiten te weiden.
Bevel om het voor de inkwartiering gezette weekgeld te betalen.
- 150v. Bevel aan de schutters, soldaten en vrijbuiters om steeds gereed te zijn met hun zijdgeweer en niet alleen met piekjes of stokjes.
Bevel om alle ruigte om de stad op te ruimen onder bedreiging dat dit anders na 24 uur door de soldaten zal geschieden.
Verbod om zonder opdracht binnen schotswijde van de vijand te komen, behalve in het terrein, waar koeien zijn.
Verbod van te gaan langs of te klimmen op de nieuwe borstwering.
151. Bevel om de kolenvoorraad te doen registreren en gemeenverklaring hiervan, behalve de eigen provisie.
Het in beslag genomen koren zal betaald worden uit de eerste broodistributie.
- 151v. Bevel aan de vrouwen, wier mannen naar de vijand trokken, om binnen 24 uur de stad te verlaten.
Zij mogen hun meubels in bewaring laten.
152. Bekendmaking dat wie met de uitdeling niet tevreden is, een vrij paspoort kan krijgen om de stad te verlaten.
Bevel tot aangeven van het achtergehouden koren.
153. Bevel tot betalen van de restanten van het weekgeld, om het ingehouden koperen en papieren noodgeld te betalen.
- 153v. Bevel om de Hoorns guldens (ad 9 stuivers) en de knapkoucxkens (ad 11 stuivers), die op een hoger bedrag zijn gestempeld, dienovereenkomstig in betaling te nemen.
Verbod van opkopen van groente.
154. Bevel om alle zoetemelk tot boter en kaas te karnen.
Uitschrijven van een wapenschouw.
Verbod om zich met het grof geschut te bemoeien of de busmeesters te dwingen om te vroeg te schieten.
- 154v. Bevel om de deuren en ramen van de door pest besmette huizen dicht te houden tot 6 weken na het overlijden.
155. Bevel om de zilveren noodmunten in betaling aan te nemen.
Bevel om de valse opgaven in de bonboeken, om groter uitdeling te verkrijgen, te doen verbeteren.
- 155v. Prijszetting van wortelen en bepaling van de markturen.
156. Ordonnantie op de uitdeling van brood.
- 159v. Verbod om bier te brouwen duurder dan 25 stuivers.
160. Bevel om het ongestempeld geld op gelijke basis aan te nemen als het gestempelde.
Weer geldig verklaring van de halve stuivers uit het eerste beleg tegen 1 duit of 2 penning, wegens gebrek aan pasmunt.
- 160v. Bevel om vuilnishopen op straat te verwijderen en over te brengen naar de Achtergracht bij de Doelen.
161. Ordonnantie op het slachten en op de verkoop van vlees.
- 162v. Verbod aan alle ongerechtigden om op wacht, poorten of bolwerken te komen.
Bevel om alle boodschappers van buiten naar de poorten te zenden, hen niet uit te horen en terstond

- bericht te zenden aan de commissaris, de burgemeesters en het Gerecht.
163. Machtiging om zelf moutkoeken te bakken.
- 163v. Verbod aan de herbergiers om tijdens het beleg gelagen te doen leggen.
Bevel om de duiten uit het eerste beleg in betaling te nemen.
164. Bekendmaking van een brief van de prins met belofte van spoedige hulp.
- 164v. Waarschuwing tegen beloften van pardon.
Bekendmaking van het bericht, dat begonnen is met het doorgraven van de dijken, de proviandering en de poging tot ontzet.
166. Uitschrijven van een biddag voor het ontzet, extra uitdeling om niet aan de armen.
Bevel tot slachten van vee en tot het aangeven van de verborgen beesten binnen 24 uur op verbeurte van het vee.
Bepaling van de vleesuitdeling op 2 pond per hoofd elke 4 dagen.
170. Bevel aan de heren van de gebuurten om op het aantal overledenen te letten en die te schrappen van de lijst voor vleesuitdeling.
171. Vonnis tegen een verspreider van een lasterlijk bericht (over woeker bij korenverkoop).
- 171v. Nieuwe ordonnantie op de wacht.
- 172v. Bevel om de paarden te doen registreren.
Bevel om de duiten uit het eerste beleg in betaling te nemen.
173. Bevel tot betaling van het weekgeld voor de kapitale impositie.
- 173v. Verhoging van de vleesuitdeling tot 1 pond per dag en persoon, elke drie dagen uit te delen.
Bericht van een per duivenpost ontvangen schrijven van admiraal Boisot, opwekking om voor het ontzet te bidden en verbod van op duiven te schieten.
174. Bevel aan vrouwen, kinderen en niet-wapendragenden om de vest te verlaten en aan de wacht om terstond op alarm op te komen; bevel om de schuiten weg te nemen uit de Vliet en de Rijn boven de Gansoordbrug.
- 174v. Uitschrijven van een dankdag in de Sint Pieterskerk voor het ontzet.
Aanbeveling om matig gebruik te maken van proviand.
175. Verbod van plunderen van paarden, vee of huisraad van de landlieden.
- 175v. Verbod van slachten of inleggen van bier of wijn zonder accijns te betalen.
Verbod van op de proviandschepen te gaan en die te beschadigen.
Bevel om de gemeen gebruikte weiden te verlaten en over te laten aan de eigenaars.
176. Overeenkomst met de drie Franse kapiteins over onderhoud en verpleging van de Franse soldaten.
177. Verbod van de wijnaccijns te ontduiken.
- 177v. Verbod van schuiten af te breken zonder toestemming.
Verbod van het stelen van ijzer, lood en hout van huizen en kerken.
178. Aanstelling van generale kwartiermeesters en bevel om hen toe te staan om de huizen te bezien.
- 178v. Bevel om het na het beleg ingevoerd koren te veraccijnzen.
Bevel aan de bierdragers om bericht te geven van door hen bewerkte bier.
179. Bevel tot schorsing van de koperen duiten en bevel om die naar het Raadhuis te brengen.
- 179v. Bevel om volgens de quotisatie koren in te slaan uit de door stad gekochte 100 last en om voor een jaar victualie in te slaan.
Bevel tot het visiteren van de korenzolders met opgave van de quota, met lijsten van te ontbieden personen.
184. Oproeping van werkwillige korenmeesters en dragers.
Vonnis wegens zich te vroeg verwijderen van de nachtwacht.
185. Vonnis als voren (21 oktober 1574).